

A húszéves Napút 200 száma 26500 oldalon jelent meg. „Üdvözlő írások”: születtek, születnek: 2650 szóköz nélküli karakterben – alkotások, melyekben szerepel a **Nap**, szerepel az **út**. Csokrát nyújtjuk az eddigi műveknek itt.*

Ádám Tamás

Keresni a művirág illatát

Nagy sivárság vagy, a *Nap* minden nedvet kiszív a földből, fonnyadnak a levelek, befele nő a fű. Por és hamu vogymuk. Szél se mozdul, csak a kiszáradt pataokban lapuló kavicsok mocoognak néha, megsül a madártojás rajtuk. Klímaváltozás vagy micsoda. Visszafordult a természet. A lelkünk is változik. Az *út* menti terebélyes almafák, körtefák már nincsenek sehol, csupán a korhadó gyökér utal a régi időkre. Amikor apám a lehullott gyümölcsöket zsákba rakta, biciklire tette, hordóba gyömöszölte. Ötvennégy fokos pálinka lett a vége. Égette a torkom, máig érzem. Morzsol az idő, lassan vánszorog a *Nap*.

Teljesen váratlanul zápor szakad a tájra, pattognak a cseppek a roncsolt bitumenen, a por komótosan sárrá változik. Állok a ház előtt, földre gyökerezik a lában, nem tudok mozdulni, az eső kíméletlenül mossa arcomat, tisztára akar suvickolni, a lelkemet is tisztára mosni. Nehéz lesz. Szorosra húzom gallérom, bezárom magam. Így telik el az élet. Meggondolja magát az eső, kitisztul az ég, szivárványt hajlít fölém Isten. Ezért érdemes várni, kivárni a színek eljövételét, megpróbálni közelebb férközni a tökéletességhez, ami sohasem sikerülhet.

Nagy terveket szövögetek, melyek idővel dióvá zsugorodnak. Túl kellene élni valahogy, az sem kevés. Csapzottan, zaklatott idegekkel, sérelmekkel a lélekben, önmagamra haragudva, szeretteimet szeretve. Kimenteni a fuldoklókat a vízből, miközben én is fulladozom. Segíteni az elesetteken, miközben én is elesett vagyok. Küzdeni a reménytelenségben is. Ügyelni arra, nehogy beszippantsanak a hétköznapiak, keresni a művirágok illatát. Lenne mire figyelni, lenne mit keresni.

Kibirhatatlan a mozdulatlanság, elindulok a kacskaringós, soha véget nem érő úton. Vándornak szegődök. Hamuban sült pogácsát már nem rak a hátizsákomba anyám. Lassan tíz éve, hogy elment. Ahány lépés, annyi gondolat. Az árokban sóskák várakoznak, hívogatnak, savanyú az ízük, illik a hangulathoz. A szomorúsághoz, mert mindig elhagyunk valamit, megcsalunk valakit, megcsaljuk magunkat, hátunk mögé dobjuk múltunkat. A papsajt picinyke szemei egyre csak néznek, elszégyellem magam. Rajtakapott valamin, éppen

* A 2650 voltaképp az online-on folyik. Sorjáznak koronként a szerzések. Ezen mostani összefogott folyóiratkiadás után is ott folytatódik – „korlátlan” ideig. Szólítja itt ezennel az írókat – invitánk. Várjuk írásaikat. 2650 leütésnyi próza ekként – egy Napút-oldal. (A szerkesztőség)

azt beszélem meg magammal, miért nincs úgy, ahogy. Miért nem teljesülnek álmaink, miért ássuk el szép vágyainkat? Efféle naiv gondolatok suhannak át rajtam. Kicsit még maradok, aztán búcsút intek, tovább és tovább, menni kell!

Egy kereszt áll az út szélén, talapzata kék, mint tiszta időben az ég. Lecsukló fej, rozsdát imitáló szögek. Rossz helyen, nem a tenyér, az átütött csukló dívott akkoriban. A tövisszuszorú már nem karcol, a kar már nem mozog, a szív már nem dobban. Vagy mégis? Mégsem ér véget a szenvedés. Pipacsok mindenütt, véres pipacsok. Enyhítendő a látvány fájdalmát, szépséges szarkalábak, búzavirágok csillognak. Szedek egy csokorra valót, Krisztus lábához teszem.

Messze még a vége, szaporázom lépteim, lihegek. A cél világos, a kivitelezés nehéz, kopik a cipőn a vas. És újabb gondolatok, az lesz ott, amire gondolkodok? Bejárom a *Naputat*. Visszajövök, és azt képzelem, hogy leteszek a *Napút* asztalára egy súlyos szöveget.

Bakó Fegya

Anna-melódiák

<https://www.youtube.com/watch?v=OgAzqllcs4k>

Összenyitott szobák. Az egyikben zongora. Rávilágít a *nap*. A másikban ágy. Közöttük az ajtó sarkig tárva. A hangszer előtt öregedő szakállas férfi. Az ágyon a negyven éve asszonya haldoklik. Megvolt már minden. Ijedelem, orvosok, műtét, remények, gyógyszerek, összeomlás, kuruzslók. Már pap is járt nála. Talán mind a ketten ugyanarra gondolnak: csak legyen már vége!

Már mindent megbeszéltek. És annyi, de annyi mindent kéne még megosztani! A férfi napok óta versenyzett a morfiummal: zongorázott. Már mindent eljátszott, amit valaha komponált. Volt, hogy a hátában érezte az asszonya mosolyát. Most átmegy hozzá. Megkérdi, kér-e valamit. Válasz nincsen. A nő szájához viszi a poharat. Megbiccenti. A száj két oldalán állnak össze a csöppek. Óvatos törlés a zsebkendővel. Ahogy föláll, megreccsen az ágy. Recseg a parketta is. Akárha kiabálna. Még sosem hallotta ezt a hangot. Vajon Ő hallja-e?

Visszaül a zongorához. Ujjropogtatás. Mint a jégeső az ablakpárkányon. Lenyomja a halkító pedált. Kiabál a fém a filcen. Óvatosan D-dúrt fog. Aztán kicsit lejjebb csúszik a kéz: h-moll. Bólint. Barátkozik a hangnemmel. Bal ökle a combján. Jobbja elindul. Óvatoskodik a dallam, már hallja is a hegedűt. Nem jajong. Csak szomorú. Van-e néma muzsika? Olyan ez a zongora-ének, mintha újra és újra ismételné valamit. Megtiltott zokogás. A váll nem rázkódik. A száj is mozdulatlan. Észre sem veszi, már a bal keze is a klaviatúrán. Lassan ballag a másik után. Végtelen vonulás ígérkezik. „Már sok.” Hát elindít valami fájdalmas mosolyt. Lassú novemberi eső. A nap már a felhő szélén. Látszik is, meg nem is. Inkább nem. Fölkapja a fejét. Át kéne menni Hozzá. De már másutt jár. Érzi, eltalálta a sírást. Hát megismétli. Fejben szerkeszt: „Nagyon szép zokogás. Kifejező. Pontos.” És most az ujjai közül föltör a fájdalom. De Anna ennél

többet érdemel. Ide kevés lesz a brácsa. Itt egy csellónak kell sírnia! Egynek és nagyon, s nem hosszan. Röviden, megismételve. Ahogy a siratóasszonyok hajdan Nelahozesben. De hosszú volt onnan az út... Immár együtt a három motívum. Eljátssza újra. Memorizálja. Kész. Fut a másik szobába az ágyhoz. Anna egyenletesen lélegzik. Mintha kicsit mosolyogna. Reméli. Nézi a haldoklót. Jár az agya: AABBAACCAA... Vissza a zongorához. Most a C-vel kezdi. Azzal fejeződik be minden. Vagy csak véget ér. Abbamarad. Megszűnik. Eszébe jut a prágai nagyorgona. El is veti menten. Annak a zúgásnak nincsenek pasztell-színei. Márpedig... Most örül, hogy nem sok iskolát járt. Borzalmas volna szavakkal bíbelődni. Ujjaiban most a harmadik rész. Eljátssza még egyszer. Majd még egyszer, s eljátssza végül. Szinte a ritmusra szipog. Peregnek a könnyei. Ez így kibírhatatlan! Hát visszatér az első motívumhoz, amelyikkel kezdte. Most, hogy újra játssza-hallja, derűsnek, már-már kellemkedőnek találja. Hát belefog újra. Valami villanás: a végére a második dallam kell! És természetesen kétszer. Akkor újra! Előlről végig! Immár a bal kezére figyel. Újra a kezdet, és a második melódia végül. Kétszer. Zárásul egy csöndes futam a mély regisztereken. Kész. Anna! Anna? Anna.

Bánki Éva

Napút

I.

Apák, katonák, figyelmezzetek!
Halhatatlan induló ütemére

felemelt fejjel járőrözik a nap.
Milyen dal az, amit senki sem énekel?
Minden szabályt az ismétlés,
a kaszárnyabuzgalom emel törvényerőre.
De sejtí a nap, hogy körpályán jár,
hogy diadalmenete ott végződik,
ahol kezdődik? Hogy nem egyetlen nap alatt születő
tengereket és leomló hegycsúcsokat lát?
Hogy nem nyilegyenesen? Hogy akárhogy is
rohan, nem a saját szívdobogását hallja.

Hogy nem lesz kezdete, sem vége.
Hogy nem szabad megsemmisülnie sem.

II.

De arra kérlek titeket hogy ne hagyjatok vele kettesben
Ne hagyjatok ne engedjétek

Védjete meg
 Csak ne halljam hogy mennyivel jobb nálam
 erősebb okosabb ügyesebb.
 Hogy ő mennyivel
 Hogy ő mennyivel hamarabb
 hogy ő mennyivel gyorsabban
 mennyivel ügyesebben
 Hogy nem érdemlem meg
 Hogy életem végéig hálásnak kell lennem
 Kell lennem

Kell lennem
 Hogy én csak szégyent hozok rá
 Hogy ő ezt nem érdemelte
 Hogy ő nem ilyen gyereket
 Hogy a szíve szakad meg
 Hogy én elrontottam összegyűrtem tönkretettem
 Hogy hogy hogy hogy
 De majd egyszer hálás leszek
 Amikor képes leszek belátni
 hogy csak jót akart nekem
 Hogy hogy hogy
 A korbács és kalács
 A kalács és korbács
 Hiszen mindig jót akar nekem

Nem látom be
 de ha nem látom
 akkor hiányzik nagyon
 Fáj ha nem vagyok vele kettesben
 Ha nem szégyenkezhetem
 Ha az úton nem aggódhatom érte
 miközben elmondja
 hogy egyszer majd megértem őt
 hogy egyszer majd hálás leszek
 Hogy hogy hogy hogy
 mindig jót akart nekem
 Mikor majd képes leszek belátni
 hogy ő a nagyobb
 hogy ő az erősebb
 hogy ő a tapasztaltabb
 a rátermettebb és az ügyesebb
 Hogy én soha nem érdemlem meg
 Hogy sose nővök meg
 Hogy hálásnak kell lennem
 Hogy hogy hogy hogy
 Mi lenne nélküle velem

A legálnokabb anyákhoz és apákhoz vagyunk a leghűségesebbek
 Keringünk körülöttük szomorúan gyűlölködve
 Számontartjuk a legszörnyűbb bűneiket
 Hogy hogy hogy hogy

Hogy soha ne szabaduljunk meg

Hogy hogy hogy
 soha ne legyen vége

III.

A Nap, ez a lángoló, az irgalmatlan, hatalmas csillag
 ki vagy mi körül kering? Milyen rettenetes bünt,
 nem gyógyuló sebet, milyen szakadást
 jár körbe-körbe? Milyen varázslatnak,
 törvénynek engedelmeskedik,
 mikor engedelmesen, lehajtott fejjel,
 bűnbánó, öreg apó módjára,
 fiait, unokáit, egész pereputtyát,
 holdakat és bolygókat, megszületett
 és még meg nem született lények sokaságát
 maga után vonszolva zarándokol
 a Tejút középpontja körül?

Egy csillagot ki kényszerít?

A tömegvonzás erősebb az amornál,
 amely a száműzött firenzei szerint
 örökös mozgásban tartja Isten univerzumát.
 Erősebb az éhségnél, erősebb a szomjúságnál.
 Erősebb a félelemnél, erősebb a büntudatnál,
 erősebb a szorongásnál, mert az álom sem ad enyhülést rá.
 A tömegvonzásnak nincsenek kivételei, rendkívüli pillanatai.
 Nincsenek hősei, őrei, képviselői, felforgatói.
 Mert minden pillanata egyformán rendkívüli.

A nagyobb vonzza a kisebbet. A kisebb a még kisebbet.
 Mindenki szabadulna, de nem mer. A költők harmóniának
 hívják ezt az izgó-mozgó, öntudatlan anyaghalmazt,
 a rendíthetetlen, szűnni nem akaró engedelmességet.

A menny? Ott majd lesznek szabad- és ünnepnapok.
 És akkor lesz gravitáció, ha beleegyezel.

Bogdán László

Séták a napúton

álmomban, mostanában a napúton sétálok, se eleje se vége. Tombol a nap, az út jézusfehér, de érdekes, ez most nem zavarja beteg, fényre, fehérségre egyre érzékeny szemem, álmomban nem öregember vagyok, hanem fiatal.

merre megyek a napúton?

van, amikor „a föld e páratlan helye” (Hamvas), Korinthosz felé! Hanyatt fekszem egy babérligetben, feltámad a szél, a babérlevelek énekelnek, zizegésük elragad egy másik világba, ahová hamarosan végleg megérkezem.

van, amikor a szuzdáli völgyben feltűnő kolostorok felé sétálok. Számptalan kolostorban a sztálini időszakban börtön volt, ma is olvashatók a cellák falába bekarcolt üzenetek, nem volt tenger, palackban nem tudtak üzenni! Reménykedtek még a rabok, hitték, valamiképpen jelet kell hagyni, hát a falakra karcolták üzeneteiket. Hitték, egyszer csak kikerülnek innen, semmi nem tart örökké, elmúlik a terror, ahogyan elmúltak a mamutok is, s valaki majdcsak elolvassa, hogy kik is voltak ők, akik itt várták a megjósolhatatlan jövőt. Égő szemem előtt villóznak a szenvedés hieroglifái. Megjelenik egy öreg, torzonborz szerzetes, ki tudja, hogyan élte túl? Hosszú fehér szakállá libeg a huzatban, valami olyasmit magyaráz, hogy reménykedtek, igen, hitték, hogy velük van az Isten. De velük volt-e valóban, vagy őket is sodorta a vakhitű kétely? Kinézek a kis ablakon, odakünn megbízhatóan susognak az orosz erdő behavazott fái, és hullni kezd a hó, eltakar mindent.

van, amikor Józson, a szegények szigetén megyek fölfelé, jön a két falu, az egymásba áttűnő üzletek, kocsmák, az árusok, a turisták, a szamarak és az öszvérek között botladozva elérem a fehér márványlépcsőket, csak képzelet mi, majd jön a velencei várrom és a szélmalmok. Vakít a jószi öböl bejáratánál a kis fehér templom.

legtöbbször mégis a Szent Anna-tó felé megyek a napsütésben vibráló fehér úton.

változik a kép.

újra a Szent Anna-tó közepén ringatózom, a hátamon, és nézem a szinte szabályosan ovális alakú krátert. Fölöttem lerövidülnek a távolságok, arcomba lógnak az erdők. Hirtelen egy kéz jelenik meg a kráter felett és lefedi, aztán egy ujj, mintha keresne valamit, fákat és embereket nyom össze. Megbabonázva nézem, amint a kéz újra visszahúzódik, és az óriási száj szopni kezdi az ujjat. Szálka mehetett bele, egy fenyő?

álmomban is tudom, hogy ez csak álom lehet, hiszen ma már nem úszhattam át ezt a páratlan tavat. 13 éves koromtól 69 éves koromig számtalanszor úszhattam át, széltében, hosszában. Hátamon fekvé lebegtem a vízben, számomra évtizedekig ez volt a szabadság. A tavaly már nem úszhattam át. Tilos fürödni a tóban. Változnak az idők.

újra a napúton, fölfelé.

hova föl?

hát nem mindegy?

váratlanul tűnik fel a napúton a naxoszi szirten világító Fehér Kapu. Morajlik a tenger, ellepi a szigetet a szirttől elválasztó ösvényt, de önfeledten megyek tovább, a napút átvezet a fodrozódó hullámokon, a vízen járok, de hát ez álom, ne keressetek benne logikát.

már a vakítón fehér márványlapok között állok. A babonás görögök szerint láthatnám is jövőmet, de most nem akarom látni!

Elmer István

A szakrálisra irányul

Nap és út – mi mást jelenthetne e két szó, egyetlen fogalmi körbe vonva, mint egyszerre az irányt és a célt. S immár egybevonva: Napút, egy koncentrikus kör középpontját. A művészetnek, az irodalomnak az a feladata – lehet-e más a feladata –, hogy közelítsen ehhez a középponthoz.

A középpont transzcendentális, túlmutat a közvetlen tapasztaláson. Ez azonban kevés. A végtelen valóságot, a Napút-központot személyben kell felismernünk, a személyes Istenben. Európa – vagy másként a fehér civilizáció – ezért áll bukásra önhibájából. Elveszítette a „Napúttal” a személyes kapcsolatot – ami egyben azt is jelenti, elveszítette önmaga létezésével a harmóniát.

Minden civilizáció lényegi sajátossága vallási meghatározottsága. Amikor európaiságról beszélünk, elsősorban erről a vallási meghatározottságról szólunk. Még akkor is, ha olyan irányzatokat, szellemi áramlatokat említünk, mint a reneszánsz vagy az úgynevezett felvilágosodás. A liberalizmus is a kereszténységhez viszonyítva azonosítja önmagát, mint ahogyan az ateizmus is. Hiszen gondoljunk arra, mit mond az ateista: hogy nincs Isten. Igen ám, de tagadni csakis azt lehet, ami van. Az ateista ezért tagadásával indirekt módon Isten létéről beszél. Ateizmusa tehát nem más, mint Istennel – a kereszténységgel – szemben elfoglalt pillanatnyi szellemi-érzelmi állapotának kifejezése.

Az európai civilizáció kétezer esztendő története során fokozatosan, olykor előrelődulásokkal, máskor rész-visszatérésekkel, elhagyta vallását, az élet és a jelenségek bonyolultságának köd-köpenyébe rejtőzve elhagyta annak igényét, hogy természetes legyen. Azaz: olyan, mint amilyen természeténél fogva.

A józan meggondolás szerint az lenne a természetes, hogy a világon ne legyen semmi. Sem ember, sem Föld, sem csillagok, sem világegyetem, semmi. De ha van valami, akár csak egyetlen porszem is – és nem létezik ember, aki ezt tagadhatná –, akkor ez máris kérdéseket idéz elő, amelyekre válaszolni kell.

A kérdések nagyon egyszerűek, kezdődik az önreflexióval: ki vagyok én? Aztán folytatódik a kitekintéssel: mi a világ? Ezt követően pedig tisztázni kell az én viszonyát a világhoz. A mai európai civilizáció megáll az első kérdésnél, önmagát helyezi – álvallások és áltudományok és másféle, önámító praktikák segítségével – a Napútba.

A kereszténység különbözik minden más vallástól. Abból a szempontból mindenképpen, hogy a vallások esetében az ember, a benne lévő, veleszületett

természeténél fogva meg kívánja fogalmazni istent, s az istenségnek ennek megfelelően különféle megjelenési formáit – tulajdonságait – „testesíti meg”. Ezzel szemben a kereszténységben Isten jelent meg Jézus Krisztus alakjában, és szólította meg az embert: íme, ez vagyok én. Az európai keresztény civilizáció elbukhat – némi cinizmussal: jó úton halad ehhez –, ez a tényen azonban, hogy Isten, a Napút megmutatta magát, és olyannak mutatta meg magát, amilyen, „vagyok, aki vagyok”, semmit nem változtat.

Minden téma szakrális, és a Napút – immáron a folyóiratról szólván – állja a szép hivatást, a szakrálisra irányul, a végesben a végtelenre, a reményre.

Falcsik Mari

amikor víz voltam

nem tudom mi történt zöld szememmel:
több zöldet láttam azon a napon
mint egy tavaszon bár november volt

párnás puha mohát friss fűből serkenő
halványzöld levet útfélre hányt kiszáradt
gazcsomót tüskés fenyveshátú magas

hegyeket felhőbe szűrő sötétzöld nyilakkal
s enyhe lejtőn tömörülő lombok óceánját
egymásba érő világítózöld lombgömböket

és a vízhez húzó nedves csilló gyepszegélyt
áramlásba lógó csipkés gyomfoszlányokat
puffadt vízihulla-törzsek ágacska-karmait

és láttam zölden ömleni magát az ős utat:
a fényes hullámain kiterítő áradó folyót
s a fürge dallamát csapkodó szeles patakot

feldomborodó síkos bálnahátuk
visszamosolygott a késő-szép időre
mikor mi régi barátok a gyerekekkel

együtt partjaikat jártuk és a kis zuglók
mint a kígyók lecsúszó régi bőre
zölden csillogtak a visszaéledt napban

a kicsik zsbongtak ugráltak a fény és
víz felé de mi hárman kipróbált módjainkon
szenvedő felnőttek magunkba fordulón

bóklásztunk a parton gyerekcsivittől nyájas
napsütésben hallgatag ballagva lestünk
magunk elé: egyikünk kedélye árnyékát

figyelte a másik apró gondokkal matatott
míg én a harmadik már nem voltam ott
mert a zöld sugárzás az apadásra ítélt klorofill

tobzódása a smaragdos izzás az utolsó
zöld tánc az őszi danse macabre előtt egészen
magába szippantotta gyanakvó figyelmem

s a vízcsepp burája magába fogadott:
csúszunk lefelé meghajló fűszálpályán
és oválissá nyúlva együtt hulltunk alá

eltűntem az érdes napsugár hevében akivel
levelek bőréhez dörgölődtünk száraz-
melegen – aztán egy tyúkhúr cérnácska

gyökerét markoltam a laza vizenyős talajban
amit még nem hálózott be üveggyapottal
az első fagyos hajnal ami mindjárt itt lesz

és egyszerre ott voltam magában a vízben
egy domború nagy kőnek vetve hátam víz-
fátylat hányó moszat lepte kőnek: ott ott az

átlátszó testetlenség alatt ahol a gépről épp
leomló most szövött selyemként zuhog
alá a surranó víz fölfoghatatlan anyaga

arcomba hullott porló permete
s a legapróbb sejtemig zsigerből –
ahogy csak ritkán – átéltem hogy élek

talán az utolsó sétára hívó hirtelen-
meleg őszi nap: ajándék volt ez a
gyönyörű ez a soha nem felejtendő –

úsztam pörögtem röpködtem a vízben
de úgy mint aki tudja hogy a tél jelez
már ezzel a szertelenséggel is – csak

azt nem tudja mi a tél neki: a tiszavirág
örök tele vagy bebábozódó hernyóé
hogy megsemmisül-e vagy hibernálódik

vagy elhal egész anyaga hogy belőle már
nem ő de a salakját fölhasználó új lét
merül föl valami transzcendens tavasszal

mert mintha úgy hordaná új életek csíráit
lelkünk halálra szántan mint petéit a rovar-
anya teste amiből ha elhalt jóllaknak és elő-

másznak friss fényre az újak – és már ez is
milyen szép lehet: talajává tokjává lenni
az új sarjadásnak ami belőlünk nyer anyagot!

és szétterült előttem a fröcskölő víz hétszín
legyezője: szikláról felpattanó szilánkja felém
röpülve egyszerre óriás buborékká hízott

mindent eltakart előlem aztán fölrobbant
s én a hajamra hullt vízcseppet lerázva
ismét szembenézhettem a drága nappal

és pislogtam csak a sugaras fénybe míg föl-
zsongott körém léte kételymentes gyönyörébe
veszve kusza dallamával a gyerekszivaj

Füleki Gábor

Napút-himnusz

Napút tisztasága, tömött gazdagsága, égi sugáríve, pályavonal-fénye világít, szétárad fent magas éggömbön – míg lent érték tartó, értékmentő zöld rét, lét dús oázisa sík-korszaharában, záporfüves tisztás, napsütötte liget, húsz éve védett hely tudatalatti vad démonlélekvilág, léthiány-őserdő fojtó liánjai, bős faboái közt. Tölgyfás tisztás egyben, másik látószögből, őstölgyek őrzője, újak ültetője, televényük vízzel, éltető napfényel szorgos öntözője.

Szélesség az ég derekán, ívegész az égbupolán.

Nem kerített tisztás – mindenfelé nyitott, pástos ösvényekkel, önnön tisztasága nyílt telekhatára. Befelé, fölfelé épül lombsátora, kifelé nyitottan, befogva- s fogadva, nő tág írástere, nő életvidéke, tágul lélegzete, gyarapszik kútvice: forrásként felbuzog, csermelyként szertefut.

Szerzők laptengere, oldalóceánja, fűszálhad rét-egén: elme- s léleköröm ezernyi rétegén hajózni, evezni –, csillaga és napja irányít, felterel kikötni, feltárni millió szigetén, sétálni rétterén, virágbogarászni gondolatnak, szónak e védett mezején – nemes időtöltés, életszövet-öltés, gondolat-felköltés, léttartalom-töltés.

Élőben is szólal, olykor csalitasban, tág Nádor-berekben, OIK pagonyában, olykor PIM-ligetben: virágszirom csendül, tücskök szava zendül, életre kelsz, líra, cikk, tanulmány, próza.

Tisztásán, látó szem, értően körbenézz! Mindenütt gondozott, kiérett értékek vetett ágyásai, megismerni hasznos különlegességek rét-réteg részei: tudásGnózissorok, Gördülő sziklakert, szonettgyepszőnyegek, Weöresrózsakeretek, Rejtőrejtekberkek, Lászlókirálytükör, Zrínyiszigetvárdomb, Salföldmajorsarok, Dunaszerdahely-tó.

Rilketoronýórség, örményArarátszirt, haiku-bonsailádák, Hamvasfrissvíz-forrás, Adyforrásláp-folt, Aranytallér-telér. Fordításégövek, önszóciikk-parcellák, hetvenes tölgysorok, festményfasudarak, Mátyásvirágágyás, karácsonykápolna, indaszövetségek. Hold útja is egyben, gulágmélekrádstér, lengyelvirágfajok, rózsakehelyöblök, taréjfürtfüzérék, színestrópuszirmok, mimikrimsáskákkal, tizenegy krizantém költészetnap-sora.

Oromörömgypár, belaruszfenyérsáv, meseszer-kavicssor, szerb-szlovén övezet, Budapest-szegletű dús állatkertsarok, bolgárkertifajok, s kolozsik, olaszok. Budafalevél-tár, zsendülő palánták, iramzó csobogás, északfoki zuzmók. Évezred-évgýűrű, titkos tudás földje, vidám kín a mélyből, humorzsák-humuszföld. Borgyöngyös szőlőtő, norvég-finn televény, észt-szlovák tanösvény, Madách-fenyves-szeglet.

Sánta s Kossuth öve, galego-bokorsáv, csillagközi rézsű, Balassi kard-gyepű. Batthyány-mécssarok, Lászlóffy-cserjesor, Kosztolányi-tuják, szentek gyógyfüvei. Csáthgomba-tündérkör, robusztus Kálvinbűkk, Gyurkovics-emlékfa, Erkel-széldallamok, verbunkos-futamok. Erdély- s Partium-rész, román sziklagyepret, honfoglalás-ösvény, Szent István-öregtölgy.

Kétszáz parcellányi immár ez a tisztás, művek, lelkek kertje, napsugárút járta, napkörút-szikrázó fényívben haladva, szent liget, növekedj, napjárás-derűben!

Géczi János

A Nap

Plinius nyomán

Nekünk, akik benne élünk, éjjel
és nappal csendes a világegyetem,
bár csakis számunkra észlelhetetlen
hallhatatlan hangja. Az surrog,
tudjuk, ami forog!

Telve van tárgyak
képével, ívekkel, síkokkal,
a kölcsönösen egybefonódó négy
elem eredményeként nyughatatlan
dolgokkal.

Közepén lebeg a Nap,
 időnek s a Földnek irányítója,
 hét égitestnek s akként az égboltnak.
 Ő a világegyetemnek a lelke,
 osztja a fényt és sötétet pusztút, rejt
 és láttat, oszlat és derít, szabályt tesz,
 öl és sír. De istennek ábrázolni
 nem más, mint az emberek gyengesége.
 Csak a mulandó és nyomorúságos
 halandó szedi darabjaira, hogy
 részeiben tisztelje azt – Ész,
 Remény, Szív, Becsület, Szeretet, Hűség –,
 amire szüksége van. Se nem öreg,
 se nem ősz, se nem lángos, se nem szárnyas,
 szekere sincs, se felesége, családja!
 Hogyan is lenne annyi isten benne,
 mint ahány szót az ember kitalálhat?

Ugyan a sugarakkal feltöltött nap,
 ragyogó térideje az embernek,
 mindegyik nemzet szerint a Nap
 ritmusos mozgásából ered,
 a napok múlását minden nép másképp
 rögzíti. Babilonban a napkelték
 közti tartam a nap, Athénban
 a napnyugták távja, ám Umbriában
 a deleké, amíg a legtöbb népnél
 a fény ébredése és nyugta közti
 idő. A rómaiak az éjfelet
 mérik az újabb éjfélig.

A nyári

napfordulók táján a távolléte
 a fénynek a napfelkelték közt kisebb,
 mint napéjegyenlőségkor, máskor az
 Állatöv helyzete közepén ferde,
 így ellensúlyhoz jut a kozmosz.
 Az olajfák jól begöngyölik
 a leveleiket, ahogyan
 a világoszöld tavak s folyóvizek
 kisimulnak s nagy szemű, apró
 halakként úszkálnak a szélben.

A Naphév felszívja a nedvet,
 ezért hímnemű égitest, mely mindent
 kiszárít, felemészt. Így sűrűl sóssá
 a nedvesség a tengerben, kinyerve
 belőle az édes alkotókat,

melyeket könnyen vonz magához tüzes erejével. Minden keserű és tömör anyagot hátrahagy.

A Nap az oka annak, hogy akad tó, amely pereméig tele van, és nem csökken a vize, ha merítünk belőle, de nem is növekszik, ha még öntünk bele. Van olyan tó is, amely igen hideg, a belemártott fáklyákat kioltja, s ha az ellobbant fáklyákat újra közelítjük hozzá, akkor sietve meggyújtja.

A Nap egyetlen játékszere – amelyen a Földdel osztozik – a Hold, a sötétség elleni gyógyír. Sokféle alakja a lángelmék bosszantója, hol sarló, hol foltos, hol kerekedik kör alakúra, mérhetetlenül nagy vagy hirtelen eltűnik. Van, hogy éjszaka világít, van, hogy nappal a Napnak segít. Kétségtelen, ő tud legtöbbet a Napról, s annyi fényt áraszt magából a Földre, amennyit megkap tőle.

A Holdat a Föld szemben fekvése homályosítja el. Az éjszaka nem más, mint a Föld árnyéka. Az árnyék alakja pedig a kúphoz hasonló, csúcsával érinti a Holdat.

Ha nagy magasan repülnek, a madarak is bizonyítják, a tér felemészti az árnyékot.

Ha az árnyékot nem kúpnak, hanem irányt adó jelnek látjuk, nyilvánvaló, hol van a lent, a fent, a Föld, a Nap, a Nap s az út. Az elmélkedés a halandó lelket az égig repíti, láthassa roppant méretét a Napnak. Az utak mentén akár-hány ezer lépés hosszan álló fáknek teljesen hasonló árnyékuk van, éppen úgy, mintha mindegyik a terület közepén volna,

ami nem történhetne meg, ha
nem lenne sokkal nagyobb a Nap
a Földnél.

Hajós Eszter

hazajön a Nap

Lilith Guégamian: Sari Aghjik (Music of Armenia, 2014)

azt mondják, havonta egyszer süt a Nap. én még nem láttam, két hónapja vagyok itt. lehet, pont olyankor sütött, amikor pislogtam. vagy aludtam. nincs sötét, a Hold egész nap fenn van. a hó fölött botorkál, öreg. apónak hívják, mint a medvéket és az apókat.

meztláb járnak a havon, azt mondják, nem hideg. levettem a cipóm és ugyancsak megégette a hó a talpam. de ők nem állnak, amikor mennek. elindultam. a Hold is meztlábasan jár-kei mindennap.

azt mondják, a Nap egy házban van, aminek nincs ablaka. ott üldögél, fűti a házat. meleg ház az, zöld fedelű, csupa színes fából, zöld fából, kék fából, lilából. és a fáknak a kérgein a rajzok. ahol a fa lakott, azt rajzolja a kéreg.

és az évgyűrűkben a rajzok. az utat rajzolják, amin jött. a lila fának kék a rajza, a kék fának zöld, a zöldnek sárga. sárgát máshol nem látni. senki sem látta ezt a házat, a Hold se, pedig a Hold mindennap kint kullog.

lettem a szemüvegem, nem találom. itt senki se lát élesen. nincsenek élek. cikázások a szemem előtt, azt mondják, ők nem látnak ilyet. de ők sohasem láttak másmilyet, mint amilyet látnak. nem ismerik a színeket, fehér az ég is.

éjszaka is fehér az ég, csak hidegebb van. azt mondják, öreg van, amikor este van. apónak neveztem az éjszakát, de azt mondták, nem ugyanaz. soha sincs sötét, soha sincs világos. a Hold is házban lakik, az ég a háza.

mint a hónap a föld. sohasem mennek el hazulról. akkor is van Hold, amikor Nap van, egymást nézik. egyszer találkozott a Hold a Nappal, útja közben. nézték egymást, ahogy egymást nézi a hó és az ég. de itt nem nőnek fák, hallgatott a Nap.

állatnak csak hangja van itt, növénynek levegője. nem esznek. az első két hónapban nehéz csak. nincs felhő. az ég és a hó a messzeségben egy, helyet is cserélnek, mint régen, a Nap előtt. néha az égen van a házunk.

néha kevesebb a hó, néha több. olyankor az ég kevesebb. a hó az ég és a hó közt kecmereg. valahol az égben is van háza a hónap, onnan esik ki, és mindig a hó felé esik, rá. kevesebb az ég, mint a hó, pedig a hó is öreg.

azt mondják, vizek jártak valamikor. akkor még ittak, és voltak madarak, akik isznak. egy fa lakott itt akkor, azoknak a madaraknak a háza. a fának a gyökerénél van a Napnak a háza, de nem abból a fából.

a Nap egyedül építette a házát, akkor egyszer, amikor a Hold aludt. a Nap még sohasem aludt. azt mondják, havonta egyszer elalszik a Hold, de nem akkor, amikor a Nap süt. énekelnek olyankor, altatódaluk van erre.

az még a régi nyelven van, senki sem érti. a madarak nyelvén énekelték, amikor még jártak a madarak, és értették egymást. egymást tanítják arra, amit tudnak, és arra, amit nem.

van egy énekük erre. a fia apja nincs otthon, hazajön a Nap. a Nap a Napban van, a Nap Napja hazaér, hazajön a Nap. a Nap Napja a Napban van, van egy fiam, jöttünk a Napba, hazajön a Nap.

a Nap ég, a Hold pedig Nap, a Nap a házban van, van egy fiam, hazajön a Nap. a Nap és a Hold kívül, kimegy a Nap, bejön a Hold, van egy fiam, a Nap, hazajön a Nap. a földön fekszik az éjszaka, az éjszaka közepén hazajön a Nap, van egy fiam, és mi vagyunk a Nap.

ezt a Hold énekelte, amikor kicsi volt.

egyik nap jó holdat kívántam valamelyiküknek. nem zavarta. nem értem a nyelvét. nem beszélnek, de nem zavarja őket, ha beszédet hallanak.

2019. 01. 28. 8: 11: 38

Halmi Tamás

A megvilágosodott hátizsák

Föl, föl a hegyre, mielőtt lebukik a nap! Félősen rikkant bennem valaki, miközben süppedékeny mohákba fúl maradék levegőm, s már alkonyi pászmák közt imbolyog a csúcs.

Nekizúdulok a meredélynek, de visszatart, amit tartok: hátizsákom a völgyet választaná.

Átkeltemben odavetett pillantásom se részesült a tájból; de most, hogy függőleges irányokkal parolázom, valami alanti mindenség vonzását tapasztalom.

Súlytalanul, mint a költészet, csak költészet járja meg a zenitet. Miféle tömeget érlelt bennem véglegessé az idő, hogy a gravitáció törvénynek adja ki magát? Ha túlokba perdített szavainkat követni tudnánk... Meglehet, előbb tévednénk el, mint lépteink.

Nap útját követni szikráztunk életre, nemde? Napúton járni csillag földte ég alatt is, homályban érlelt, de fények közé kéredzkedő ambícióval.

S most amit vinnék, az nem ereszt. A fölmálházott túlsúly rekeszt vissza, a világ bokájához.

Ki a ballasztal, el mindennel, ami vándor teher vagy integrált akadály! (Semmiig tisztulni ki ne óhajtana?)

Előbb göngyöleg másodruházattól szabadulok meg; aztán vízre, kenyérre, almára nem formálok távlatosabb igényt; végül úti olvasmányaimat sem érintem irgalommal.

Zérussá enyhül zarándoki ingóságom.

Észre sem veszem, hogy utolsó mozdulatommal magamat szórom ki a zsákból.

A vászonjóság hálásan sóhajt, üres szél kapja föl, így lobban neki a magasságnak, indul útnak nehezéket és nehézkedést hátrahagyva: ember nélkül. Boldognak látom.

Könnyű és végső létezésre tesz szert; bizonyára időben célíg hág, hogy ott majd távozó sugarakba kapaszkodhassék.

Napútra bocsátom a nélkületem.

Eszembe jut egy ódonul modellált vers, amit még nem írtak meg. *A teher misztériuma* a címe:

„Roskad a nyelv, dadog a láb;
Uram, már nem bírom tovább.
Nincs képességem erre a keresztre!”

„Mért nem teszed le?”

Ki beszél kihez? S az válaszol-e vajon, akit a művészet fölébresztgetni hisz? Angyalt szólólgató hajlamaim ismerősnek találják a vershelyzetet; istenkereső kétségbeesésem otthonra lel az alkalmi grammatikában.

Madarakat simít bennem éggé a kérértlen nyugalom. Fészek marad a világ, ha hagyjuk. S kalitka lesz, ha sorsát ránk bízzák anyagtalán ornitológusok.

A hegy lábához kuporodom, testvér füvekre. Megfárasztott a kapkodás, ernyedtté csüggesztett a sóvár sietség.

Még érezni sejtem, ahogy titkok férkőznek szívemhez; aztán a dobogás is mélyebb csöndbe alél.

Suttogva visszszámol egy intim végtelen...

Álomba sújt a pillanat mágiája.

Csak reggel, amikor a galaxisok már rég talpon, s a szél is hat dimenzióból érkezett híresztelésekkel, csak reggel ocsúdom rá, hogy nemcsak én szoktam meg a mélyben: a völgy is megszeretett engem.

Lepkék törleszkednek a levegőhöz, melyet kilehel belőlem az új ember.

Fák mozdulatlanságával tartom a lépést; felhőkig ér figyelmem hegye.

Kóbor kavicsokkal köszöntjük egymást, szabad senkik köztársasága vagyunk.

Az utcákon idegen éneimmel elegyedem párbeszédbe; bárkivel találkozom: állandóm lesz és boldogom.

A hegycsúcs fölött moccsanatlanul áll a nap.

De a völgynek is: saját fényei nőnek.

S hátha épp napraforgókertészt hiányol a falu!

Ircsik Vilmos

Mese a napról és az útról

Egyszer egy kisiú gyöngyvirágozni indult az erdőbe. Egyedül vágott az útnak, és szólni sem szólt előtte senkinek. Meg akarta lepni az anyját, aki nagyon szerette a gyöngyvirágot, és mindig boldogan mosolygott, ha apja azzal kedveskedett neki. De amióta egyedül maradtak, eltűnt arcáról a mosoly, folyton csak szomorkodott, és a kisiú úgy gondolta, hogy a gyöngyvirággal majd megint fel tudja vidítani. A nagyobb gyerekektől hallotta, hogy gyöngyvirág csak májusban és csak az Üveghegyen, ott is a nagy bükkfák alatt nő. Ezért indult hát oda egy szép májusi délelőtt, miután előzőleg kitudakolta tőlük az utat. Hátára vetett kispuskájával sokáig ment-mendegélt a ragyogóan szikrázó nap sugaraival szemben, míg végül ki is talált az Üveghegyre. De hiába keresett-kutatott hosszú ideig, a nagy tölgyfák alatt sehol sem találta a zöld levelek közül kikandikáló csipkés szélű kis fehér harangokat. Ezért letért az útról, és most már bizonytalanul bolyongott, ide-oda járva a szemét. A nap közben a másik oldalára fordult, az ég beborult, és hirtelen langyos májusi zápor kerekedett, ami elől egy fa sűrű lombja alatt húzta meg magát. Amikor elállt a zápor, továbbindult, de most már nemcsak a gyöngyvirágot, hanem az utat sem találta. Közben lassanként besötétedett, és a kisiú a fáradtságtól elcsigázva ismét letelepedett egy bükkfa alá. Kispuskáját a kezébe vette, egy ideig még csendesesen szipogott, majd a halkan susogó zöld levelek hangjára elaludt. Amikor reggel mély álmából felébredt, hét ágra süttött a nap, és az út simára taposott szalagja nem messze tőle ott barnállott a fehér fatörzsek között. Kidörzsölte szeméből az álmat, felbátorodva felállt, hátára vetette kispuskáját és odament. Eszébe jutott a gyöngyvirág, amiért idejött, de most már nem törődött vele. Az úthoz érve először nem tudta eldönteni, hogy jobbra induljon-e, vagy balra. Hirtelen észébe jutott, hogy tegnap kifelé jövet végig a szemébe süttött a nap. Így most hátat fordított neki és tétován arra vette az irányt. Közben még oda-odasandított a fák közé, de gyöngyvirágot most sem látott sehol. A virágoktól tarkálló tisztásra és a tisztáson átfolyó forráshoz érve megkönnyebbülten megszaporította lépteit. Tegnap pontosan erre jött. Aztán a meredek hegyoldalon kellett leereszkednie, amire tegnap olyan nehezen jutott fel, és egy mély szurdokon átkelnie, aminek magas partjáról most is többször visszacsúszott. Majd a nagy rét következett a pásztor nélküli tehencsordával. A békésen legelésző tehenekre csak drótkerítés vigyázott, amiben áram van, legalábbis ezt hallotta egyszer a nagyoktól. Hamarosan meghallotta a rét fölött a távolból tovaterjedő déli harangszó zúgását, utána a vasút felől a vonatkerekek zakatolását. Futásnak eredt. A házából emberek jöttek ki, és adták tovább egymásnak a hírt, amely így hamarabb ért haza, mint ő maga. A kapujukban az anyja szaladt eléje. Először sírva magához ölelte, majd a könnyein keresztül boldogan elmosolyodott. Gyöngyvirágot akartam szedni neked, mondta a kisiú, mire az anyja már nemcsak elmosolyodott, hanem hosszú-hosszú idő után hangosan fel is nevetett.

Jámborné Balog Tünde

A festő, aki fénné változott

Megdöbbsentő volt, hogy hajszálra úgy nézett ki, mint az öcsém.

Arccsontján megfeszült a bőr, és szemöldöke meredeken szaladt föl a homlokára, csak dús bajusza volt idegen az ismerős vonások között, és az útkeresés történetét orcájára író barázdák mutatták halott testvéremnél öregebbnek; ezért hittem velem egykorúnak, pedig jóval innen volt még az ötvenen, amikor először kopogott be a dél-alföldi kisváros nyári művésztelepére, ahová csak határon túli festőket hívtunk, többek közt Munkácsról, Korondról, Szabadkáról, mint őt is a távoli Gyimesből, és azóta is kísért a gondolat, hogy rokonok vagyunk: tizenöt emberöltővel ezelőtti ősei Csíkországból jutottak el a Tatros völgyéig, s ugyanazt a vezetéknevet viselték mindannyian, mint madéfalvi dédanyám, bár ez az égvilágon semmit sem jelent, arrafelé gyakrabban hívnak valakit Tankónak, Antalnak, Szócsnek, mint nálunk Vargának vagy Balognak, de az biztos, hogy olvasni tudtam a gondolataiban, és tatárosan húzott szemének hunyorításából is értettem, mit mondana, ha megszólalna, amikor kopott farmerében egy üveg gyöngyöző ásványvíz mellett hallgatta végig az éjszakába nyúló, borozgatással oldott súlyos beszélgetéseket sorstársai között létről és művészetről – a kettő ugyanaz, gondoltuk mind a ketten – a lepusztult kollégium (egykor elegáns banképület) ebédlőjében, ahol tizenöt nyáron át tanyáztunk, de ő csupán cigarettafüsttel kábította agyát, mert nem engedhette meg magának a részegség luxusát; az esti darvadozások után szobájában, a rozsdás emeletes ágyak között reggelig szokott festeni, s félt, hogy belefut a modern festészet csalárd útvesztőjébe, miközben épp a zsákutcából kivezető utat keresi, a vastag zöld és okker festékrétegek kontúrokkal határolt falánkból kitörve, a szédítő magasságokba tekergőző ösvényt, ahonnan nézve elmosódnak a formák, a színek kiszabadulnak az anyag csapdájából, és szabadon szállva ostromolják az eget.

De sokszor le kellett jönnie a havas csúcsok közül a kicsire zsugorított ország legmélyebb lapályára, hogy rátaláljon!

Az éles hegyi levegő után meg kellett mártóznia a Dél-Alföld forró katlanában, haragoszöld fenyvesek után meghemperedni búzaföldek tengerében, didergető gyimesi nappalok után elmerülni füledt augusztusi éjszakákba – amelyek sóvár szeretőként ölelték magukba –, hogy szülőföldjétől távol fedezze föl az utat, amely a zeniten összeér a pirkadó éggel, és odafesse saját, kaszájára támaszkodó szikár sziluettjét a sötét földgolyó arktiszára, háta mögött a lazúros égen áttetsző, vakító fehér alapozással, a pasztellrudak hol puha, hol szálkás szivárványszíneivel, amelyek úgy izzanak a kékesfekete vonalbozont szálai között, mint parázs a szenes fadarabok alatt a századokat görgető Maros partján, s hogy megfesthesse végre a nyomában tolongó, Naputat járó csángó testvéreit, a hétköznapi gyimesi szenteket: a szárnyaló Kiválasztottat, a Búcsúsokat, a repdeső Pásztorfiúkat és a Napbanézőket Pünkösöd rőt hajnalán.

Antal Anna dédanyám kacag a mennyben, és a Festő, aki hasonlított öcsémre, fénné lobbanva száll föl a Napba.

Kelecsényi László

Naponta

Naponta kétszer teszed meg az utat a bejáratától a raktárig.

Naponta kétszer mész végig a sínek mentén, a szerelőműhelyek tövében. Telente, nagy hóesésben olykor átvágsz a műhelyen, a hatalmas csarnokon, ahol még politikai nagygyűléseket is tartanak néhanapján.

Naponta kétszer mész végig az úton, először reményt veszve, hogy itt kell töltened értékes órákat, a nappalok legszebb részét, távozóban viszont már örömködvé, hogy mégis, tiéd a nap hátralévő része, még csak fél négy múlt pár perccel, s te már is szabadultál ideiglenes börtönödből, ahová másnap újra visszatérsz, de legalább éjfélig, amíg le nem dönt lábadról az álomosság, magad rendelkezél az időddel.

Naponta kétszer teszed meg az utat, már álmodban is odatalálnál később, amikor nem kell naponta kétszer megtenned az utat. Egyszer sem. Mert kiszabadultál, mert nem kell erre a helyre járnod. De azért naponta nemcsak kétszer teszed meg az utat, mert odaköt valami rejtett, furmányos hívás, naponta kétszer mégis megteszed, amikor egyszer csak, nem tudod, miért, arra a helyre gondolsz, mint most is, amikor ezeket a sorokat írod, majd amikor abbahagyod az odagondolást, ami bármikor újra rád törhet, egy mozi sötétjében, egy villamoson a Mester utcában vagy egy buszon a Böszörményi út felé, netán a Vörösmarty téren, mikor befordulsz a kis Zserbó felé, ami rég nincsen, vagy ha van, már cseppet sem olyan, amilyen volt, nem beszélve a Magdi presszóról a Kőrösi Csomán, a rég lebontott földszintes ház utcai traktusában.

Ez naponta olykor több is, mint kettő. Nem lehet megszámolni. Azt sem tudod, ha Rákoskeresztúrra villamosozol, az is beleszámít-e naponta kettőnek, merthogy a nyikorgó 28-as kétszer is elmegy arra, amivel te is jártál, mert, hogy spórolj, nem vettél 110 forintért buszbérletet, hanyagoltad az amúgy is ritka és zsúfolt 9-est, helyette 45 pénzért vettél villamosbérletet, amellyel ugyan át kellett szállnod valahol, legtöbbször az Orczy téren, de hatvanöt kemény forint a zsebedben maradt, nagyjából, átlagáron számolva, három új könyv havonta, hat-nyolc mozijegy, vagy két nagyon jó hely az Operában, akár páholyban is, ahol megfoghatod a kedvesed kezét, ahol hátrahúzódhatsz, és hagyhatod, hogy a zene tegyen veled, amit akar.

*Naponta kétszer teszed meg az utat, amikor kinyitasz egy füzetet, majd később becsukod, mert leírtad, mit éreztél épp *aznap*, mikor megláttad őt.*

Naponta kétszer teszed meg az utat, mikor a moziban rálelsz az addig ismeretlen francia színésznőre, aki kísértetiesen hasonlít rá, avagy éppen fordítva, de ez teljesen mindegy.

Naponta kétszer teszed meg az utat, akkor is, amikor ágyba bújsz este, mert nem tudod, miről s kivel fogsz álmodni, lehet, hogy előjön, lehet, hogy nem, azaz inkább nem, mint igen, de akkor is naponta kétszer teszed meg az utat, mindig, mindvégig, amíg nem jön az, hogy csak egyszer teszed meg, s nem is te, hanem veled teszi meg valaki azt az utat, amiről az a valaki azt gondolja, hogy kész, nincsen több út, de te tudod, hogy azután is naponta kétszer teszed meg az utat...

Mátyus Aliz

Életutazás

Az előszoba falán, fel a plafonig csináltatott ruhásszekrény jobb oldalában apa öltönyei alatt, vasalt ruhazsebkendők és mandzsettagombok közé került elhelyezésre Ferencsik János karmesterpálcája. Kicsi voltam még, nem lehettem ott a hangversenyen, amelyiket követően apa kapta tőle, bizonyára a pápai közönség dicsérete közben, méltó fogadtatásának és a kettejük között baráti lett hangnak, és még ki tudja, miknek köszönhetően. Senki se hiheti, így én sem, hogy Ferencsik János a pálcáját minden hangversenye után el szokta ajándékozni. Apa csak néha vette ki a ruhásszekrényből, neki biztosan elég volt a tudata, hogy ott van, én kivettem, ha egyedül voltam otthon, és néha még akkor is, ha kettesben a bátyámmal. Ő gyakorta szétszedett valami elektromos eszközt, leggyakrabban rádiót, és ilyenkor mintha csak én lettem volna otthon. Kivettem a helyéről a karmesteri pálcát, kezemben tartottam azt a kis, jelentéktelen fadarabot, és merész lettem tőle. Nekem Ferencsik János a világ legnagyobb karmestere volt. Az ő keze után fogtam a pálcát. Nemcsak meghatódtam ettől, de mindenhez kedvem lett. Megtáltosodtam. Amihez nyúltam, örömet leltem benne. Csak amikor a pálcának nyoma vészett, és még nem-férjemmel együtt töltött első éveink teltek, voltam hajlandó változtatni Ferencsik világszűrésén, mert a dolgozószobája faláról a csaknem nevető öt karmester, Erich Kleiber, Furtwängler, Klemperer, Toscanini és Bruno Walter egy fényképről nézett rám, és ott volt a kimondatlan elvárás is felém, tudni, hogy épp melyikük vezényli a Beethoven-szimfóniát. Ettől Ferencsik a világ *egyik* legnagyobb karmestere lett. Ennél nem mozdultam tovább.

Lehet, hogy kíváncsinak és nyugtalannak lenni mindig befelé lehet. Így van ez a karácsonyi ajtónyitással, és az étellel is. Megnyugtató felismerés, hiszen az úton ma már gyerekként egy felnőtt férfival, meghatározhat a kifelé és a nyugalom. Úgy vált felnőtté, hogy amiket vele nem úgy kellett volna, tudta korrigálni. Mi mástól lehet egy szülő boldog és hálás a fiának, ha nem ettől.

Amikor ez először vált világossá bennem egy ajtónyitáskor hallatán a házban, ahol felnőttem, épp csengőszóra kaput indultam nyitni, masírozni kezdtem, és abban a kis időben, amit még egyedül tölthettem, hagytam, hogy elhatalmasodjon rajtam az öröm, hogy a lábam felvegye a ritmust, a ki tudja, honnan előkerülő szavakét a dallammal, az énekét a vígságról. Vígság. Lehet, hogy ez a felnőttkor tartozéka? Amikor az ember tud egyszerre benne és kívüle lenni a dolgoknak? Élvezheti, ha van mit, és kicsúfolhatja, ami nem rá szabott?

Megcsapott ez a hallatlan érzés, a vígság. És mint akihez be se csengettek, fel-le masíroztam gyerekkorom szobáinak nyitott ajtain át. Fújtam, hogy *Víg élet, víg élet, soha jobb, soha jobb nem lehet*. Fújtam, mint aki soha nem hagyja abba. Mire a házból kiértem, az eredeti szöveg is rémlett, hogy *szép élet, víg élet*, sajnáltam, hogy bent hagyom ezt az állapotot a házban. Másnap csodához illőn, reggel, amint felfelé húztam a konyhában a redőnyt, és össze kellett húznom a szememet, mert keletről olyan erős nap sütött be rám, megismétlődött.

Norman Károly

Napút

Kinek az útja a Napút? Összetett szó, egyben, mert benne rejtőzik egy birtokos rag. Elrejti a birtokost is. Mi, önmagunkkal eltelt emberi lények, szép tavunk Aranyhídjain mélázva sem lelünk rá azonnal.

Felidézzük Fazekas Mihályt, az 1826. évi Debreceni Magyar Kalendáriumból: *„A véghetetlen mindenség nyargalja-é körül napról-napra a mi 5400 mértföldnyi területű Földünket; vagy ez hömpölyödik addig egyet? és vajjon ugyanazon mindenség fordul-é egyet esztendőnként, vagy a Föld kerüli addig körül a Napot? az arról való elmékedést hagyjuk máskorra... ..Annyi bizonyos, hogy a Nap tavaszkezdettől fogva nyárkezdetig naponként feljebb-feljebb láttatik járni észak felé, attólfogva lejjebb-lejjebb dél felé, egész télkezdetig: ezt a szélességet az ég derekán keresztül méltán nevezhetjük tehát Napútnak (Ecliptica)... ..Minthogy pedig a Nap ezen tetsző útját 12 hónap alatt végzi el, a Napút 12 egyenlő részre osztódott, és mindegyik részen egy-egy csillagzat szerkesztetett össze... ..Ezeket közönségesen Égi Jegyeknek nevezik (Signa Zodiaci v. Eclipticae), lehet Napút Jegyeinek is nevezni.”*

Óh, már ez is: az Állatövnek, ha valóban az Ekliptika síkjának éggömbi metszete, nem egy tucat, hanem tizenhárom csillagképe vagyon: a Kígyótartót (Ophiucust) is metszi.

Csontváry Kosztka Tivadart nálánál hatalmasabb erők szólították meg felülről, amint az Önéletrajzából is tudható: *„Te leszel a világ legnagyobb napút festője, nagyobb Raffaelnél.”* Plein air, festészet a szabad levegőn. Örökre magyarítva. Erős kifejezés, többeket megragadott. Szigethy Gábor, az Önéletrajz előszavában, lenyűgözve Csontváry napútjának ragyogó színeitől: a festő *„megteremtette Napút boldog birodalmát, Tarajkát, Taorminát, Baalbeket”*. Itt, a Földön.

Pedig a Napút, a rejtett birtokos rag tanúsága szerint, a Napé. Utazó a tudós: fölrajzolja a Világegyetem járatlan útjait, hogy azután azokon már bárki végigmehessen. A Nap útját is, amelyen az Időben halad, föltérképezése szinte kész, bejárása – itt, a Földön – jórészt még előttünk van. Az Örökkévalóság helyébe, ami az Istené volt, a végtelenig tartó változás fizikája lépett, amely Kelvinnel a szűk tudás végességébe torkollt; ha a Nap kőszénből volna, hatezer év alatt rég elfogyott volna az energiája. Ám, ahogy ma tudjuk, milliárd évek állnak még előtte.

Nagy hidrogénfelhők húzódtak össze, és kigyúltak, elindult a Nagy Fúziós Reaktor a nehezebb elemek felé, amint az ennek okán Nobel-díjas, a csillagok életútján járó Hans Bethe asztrofizikus leírta. (Igen, azt is, hogy hidrogénbombákban meggyújtható a Nap tüze; de – Einsteinnel együtt – szót is emelt ellene, hogy a Nap igazi útjába álljanak.) Aztán, a napsütésben, létrejött az élet, s benne mi is, s élünk, míg útja végén, fölfuvalkodva, föl nem perzsel bennünket; bár a hírünket elektromágneses hullámok viszik szerte, a Nagy Világmindenségbe.

Ez tehát a Nap útja. Útja-e vajon más csillagoknak is, hogy energiájuk sugárzó özönével, elméken és szíveken keresztül világítsanak a végtelen sötétségbe, hogy kihunytukkal mégis tovább éljenek, s velük az elmék és szívek?

Ószabó István

[A tenger]

Ó, azok a sárba tipró, megalázó lelepleződések!
Istenem! Azok a megszegyenülések!

A pribék egészen közel hajolt s az arcomba vigyorgott: Magának – mondta –, magának nem is volna joga itt lenni. Csak azért van itt, mert azt, hogy maga egy „szabad” ember, tulajdonképpen nem tudja semmivel igazolni. Maga csak kitalálta magának ezt a szabadságot. Azt hiszi, ugyanolyan „szabad”, mint akik közt nap mint nap elvegyül.

Nem tudtam választ adni soha arra a kérdésre, mi a foglalkozásom. Az a gyűjtőszó ugyanis (mindig és mindenütt, ahol valami számít) korrekcióra szorult. Ha véletlenül azt mondtam, költő (amit magunkról soha nem mondhatunk ki), értetlenül néztek rám: „na jó, de azon kívül mit csinálsz?”

Mióta írok, azóta él bennem a félelem attól, hogy bármikor olyan kutyaszorítóba juthatok, amikor ezekre a kérdésekre kénytelen leszek valamit konkrétan mondani. Zavartan magyarázkodni kezdek, és (mint fiatal koromban annyiszor!) előnt a székely.

Ha megrázkódtat a földi világ, a költőre gondolok mindig, akinek zöld volt a tenger. Zöld, nekem is. A NAP fényében megégett lepke: úgy hamvadt porrá e tenger vize itt. Forró porként torkollott bele minden ÚT. Zöld volt a tenger, igen. Ide, erre a részben megmaradt országra korlátozódott „szabad” mozgásterem. A föld volt a tenger. Egyenes hullámai a vetéssávok, a csupán színárnyalat különbségű végeláthatatlan csíkok, vonalak... Ez volt a tenger, ez a tisztás, ez az áldozóhely, e jelen idejű túlvilág. Nem az enyém ez a tenger sem, de viszonyom megszentelt, bensőséges velem. Jövök, ő vár. A vonatfülkében elkapok egy mondatot, s elgondolkodom: mi mindent kellett itt ahhoz is megtapasztalnom, hogy belegondoljak a mondat értelmébe, és hogy pontosan megértsem. Nézek kifelé, s egyszer csak a szavak, mint adott ígéret, hirtelen a saját szavaimként visszhangzanak felém: a legdrágábbat, amit bármiből valaha is szóttek, azt öltöttem magamra. Szenny nem érheti. Benne nem vétkezhetek. Úgy kaptam, mint amihez gazdagságban, szépségben mérhető, de közel álló sincs, amiből nincs még egy.

A tenger felé zakatolás pillanatra meg nem szakadó ritmusú zenéjéről pedig, ami egyszerre létesült elszongatóan különös dallammá a kinti zajokból és a lélek hangjaiból... Erről már tényleg nem tudok semmit se mondani. Az álom zenéje ez, amit elszenderedve is magamban hallok, s tudom, hogy bennük, akik velem utaznak, mindez ugyanolyan, mint bennem. Most is, mikor emlékezem, valami mély lelki közösséget érzek azokkal a valaha körülöttem ülő emberekkel, akik, mint én, a vonattal hazafelé tartottak.

Pozsgai Zsolt

A Napút festője

Izgalmas találkozásra készülök. Holnap bevetem magam egy kis házba, ahonnan jól látni, hogyan kanyarog a Duna – és várom Őt. Talán megjön, talán elmarad. Jó lenne, ha jönne, előkészítettem mindent. A Napút festőjét várom, Csontváry Kosztka Tivadart, 1919-es állapotában. Szülővárosom kért meg, írnék róla drámát. Nem kellett sokat győzködni. Pécsi vagyok, és valami ismeretlen okból Pécsre került a Csontváry-gyűjtemény, gyermekként ingyen beengedtek a hatalmas termekbe, a hatalmas képek elé, és bámultam a vásznat. A furcsa, egyedi festékekkel készült képeket. Beléjük szívódtam olyannyira, hogy írói magamban is gyakran találok jeleit. Jelenlétét. Alakjainak furcsa árnyékait, gerinchajlatokat, lélek-ívben feszülő női testeket. Írtam már róla, elő is adták, film is lett belőle, de az a kamasz Csontváry, aki szabadságharcot akart kirobantani a szülővárosában, majdnem úgy is lett. Nagypapa megjött az 1849-es megtorlások elől elbújni a pajtában, itt találkozik vele a szabadságvágyó kisember. De most más lesz. Most, ha megjön végre, ha belép végre az ajtón, akkor 1919-es önmagáról kell beszélni. 1902-ben a pesti Urániában bemutatták az egyik első magyar filmeckét. Isadora Duncan táncol a filmen. Odagyűltek a kíváncsiskodók, részben a merész öltözékben táncoló, híres táncosnő – részben a technikai csoda miatt. Mozogni fog valaki a vásznon! Isadora Duncan is ott volt a bemutatón. És Csontváry is. Akkoriban kezdett festegetni a szorgos patikus. Talán egymás mellett ültek. Talán nem. Találkoztak. Vagy nem találkoztak. Csak látta őt Tivadar, vagy talán hosszan beszélgettek, esetleg vacsoráztak is együtt valamit, vagy több is történt. Ilyen távolról nehéz megállapítani. Valami biztosan volt, mert később a világhírű táncosnő még kétszer kérte a patikus Csontváryt, küldene abból az izomlazító krémből, ami egyszer jót tett a lábának, ott, Pesten. Amit kimutattak szorgos műértők: hogy az 1902-es találkozástól kezdve a Napút Festője szinte minden többalakos képén ott volt Isadora. Felismerhető módon. Sőt, a SZERELMES TALÁLKOZÁS című kép két alakja ők. Elképzelt találkozás? Megtörtént? Ott, a kép eredeti helyszínén? Egy norvég fjordnál? Merthogy az a háttér. Mikor jártak ketten a fjordoknál? Járhattak egyáltalán? Titokban? Vagy a fjord mint háttér csak egy korabeli festett, színes képeslap, amit Csontváry olyan szívesen használt olykor-olykor? Mindegy is. A dráma négyszereplős lesz, az biztos, Pécs mellett, a pécsbányatelepi kórházban, annak kertjében fog játszódni. Egy korabeli mecénás oda küldte a festőt, ebbe a szanatóriumba gyógyulni. Felkeresheti őt Isadora? Miért ne? Kell neki a csodatevő krém. Vele jöhet írói barátja, akivel testi-lelki szerelemben élnek? Jöhet, ráér. És ott lehet még Jeszenyin, aki halálosan szerelmes volt szintén a táncosnőbe, követte bárhová, és közben ontotta a vodkailatú verseket? Ott is lesznek mind. Most már csak itt ülök a kis alkalmi alkotóházban, és várom a Napút Festőjét, hogy elmondja, mit gondol minderről. Most már abba is hagyom ezt a kis írást, mert látom jönni felfelé.

A Napúton jön nehezen, lihegve. Hozta Isten, mester!

Rott József

Előbb meg kell teremteni

Fiatal, reményteljes íróként, 1991 decemberében helyet kaptam az Új Írás búcsúszámban, amely folyóiratot a szó szoros értelmében halálra ítélte a gánccsokkodó rosszindulat. Voltaképpen azóta foglalkoztat a kérdés, miféle perverz örömet ébreszt a politikai elitben a kulturális szféra fegyelmzése, éheztetése, megalázása. Már nem vagyok se ifjú, se reményteljes szerző, és azt is tudom, hogy a véleményem kimondva alig ér többet, mint kimondatlanul. Azon egyszerű okból, hogy a kultúrát előbb meg kell teremteni, hogy aztán élhessünk belőle. Míg ezt nem értjük meg széles társadalmi szinten, addig élni se tudunk. Ha viszont megértettük, értelmet nyernek azok az erőfeszítések, amelyeket egykoron Juhász Ferenc és munkatársai tettek a progresszív szellem ébren tartásáért, mostanáig pedig Szondi György és önzetlen szellemi közössége. Értelmet nyer Nap és Út, mert életet hordozott két évtizeden át.*

...Új, gazdagabb, táplálóbb, hívogatóbb összefüggéseit fedezzük fel emberlétünknek. És persze a valós színében tűnik fel előttünk a kollektív séma biztonságát élvező ármány, az alantas szándék. A tehetséget büntetlenül legázolható irigység, a kicsinyesség, az anyagiasság, a haszonlesés, a beválthatóságára váró rosszindulat és az egyéb gyűlöletformák.

E művek, akár célzatosan a kollektív anyaképről nyernek levezetést, mint Sarkadi Imre *Oszlopos Simeonja*, akár az analízis alsó szálát bejárva, lemondanak a katolikus idealizáció direkt bírálatáról, az érzelmi tájékozódásunkat könnyítik meg, a progresszív dinamika felvételében tesznek érdekeltté. Kiemelnek a generalizált idő- és értékzavarból. Vagyis *katarzis* nem következhet be a tárgy- és a helyviszony megváltoztatása nélkül, értékrendi fordulat nélkül, amely során a természetes valónknak megfelelően az érző-eleven újfent és mindenestől a tárgyi-dologi világ reáliái, életszervező relációi fölé emelkedik.

A zuhanásunkban megfékezve, mind az idő-, mind a térdimenzió pszichés kötöttségein kívül kerülve, kirajzolódik előttünk, hogy nincs elvont gondolkodás, nincs teljesség a kétpólusú emberkép nélkül, amely az emberi nexusokban lehetővé teszi a szabad relációgazdálkodást; csakúgy az időben meghozott döntéseink és az elmulasztott cselekedeteink morális megítélését. De ennél is több történik, ha megszabadultunk a fenyegetettségünk pszichés terhétől: a szóban forgó remekművek hozzásegíthetnek ahhoz, hogy a Mária-kultuszba oltott haláltudatról leválaszthassuk énjünket, hogy mélyebb tartalmat meríthessünk létünknek.

Hogy visszaszerethessük valaha elvesztett hozzátartozóinkat; a hozzánk hasonlóan megrövidített, ellehetetlenített, akár el is veszejtett szeretteinket.

* Szerzőnk a 90. könyvhét alkalmával jelentette meg tanulmányosorozata újabb kötetét *Katarzis* címmel

Saly Noémi

Nap, út

Nap. Út. Jöhetnék itt Csontváryval, a zodiákussal, az Univerzummal, a beláthatatlan léptékekkel, de nem, nem ez jut eszembe. Hanem legelőször is az a drótszerű fűcsomókkal szegett, köves, poros ösvény, amelyik Bretagne végvidékein, a Quiberon [Kibron] félsziget peremén vezet, lényegében sehonnan sehová. Két emelet magas sziklafal lapos teteje, balra barna semmi, jobbra óceán. Még az enyhe, sós szélben is brutális hullámok, zöld moraj. És a nap felhők mögül is hólyagosra éget.

Vegyük aztán azt a másikat: nedves homokban derengő lábnyomok mutatják, s biztosítanak róla, hogy a nád között, a sekélyke vízben folytatódik, gázolj át bátran, más is ezt teszi, a felszínen futó pöttöm madár csak pittyen egyet – mért rebbenne el? –, forró, felhőtlen ég, a kék, a zöld, a sárga olyan éles kontúrokkal válik el egymástól, mint egy szecessziós ólomüveg ablakon. És ebbe a képbe simul bele az a fekete ékkő: egy valahai ember, aki alól az apadó Gangesz a máglya-tutajt még el tudta vinni, de őt, e pár kiló fénylő szenet csak szép csöndesen letette.

Kilenc. Kilenc zsiráf. Vörös az út, vörös a por, magas a fű. Voltak gazellák, páviánok, kígyó, lustán heverő oroszláncsalád, bóklászó elefántcsorda. Kockás kleptusba tekeredett maszájok apró, jámbor teheneikkel. Lassú időben lassú állatok. A horizonton, messze, úszik, repül kilenc zsiráf. Az a szabadság útja, te sose éred el.

Kétszer hat sáv. Vagy nyolc? Nem mindegy? Az a hang. San Francisco felé? Los Angeles felé? Lényeg: nyugat felé. A nap lement, sötét kamionok, reflektorfények, nincs megállás, nincsen hová, nincsen miért. Az ördög útja: feketében fehér, vörös, villog, rohan, szédül, remeg. Magába zárt a gép, sose lesz vége, véged.

Kövek, kövek, bokád bicsaklik, fenyők alatt harangvirág és barna gomba. Madár alig. Csermely a szurdok mélyén, bárányfelhők, bárányok, az esztenán medvényi szelindekek, loholnak trombitálva, végre történik valami. Műbalhé. Karéj kenyerek ötkilós vekniből, szalonna, hagyma, túró, izgatott kutyaorrok, fenyőtű-ágyon töprengsz: innen hová tovább? Minek?

A Döbrentei utca. Meggörbül kicsit a vége, kedves kanyarral kerül ki valamit, maga se tudja már, mi volt ott. Hajdan budai főút, elképzelem a hajóhídról dél felé forduló szekereket, a lovak fénylő tomporát, patacsattogás, ostor, kacsakaringós káromkodások magyarul, szerbül, svábul, görögül. Boroshordók, búza, dohány és dinnye, mohos kőhíd az Ördög árkán – vagy legyen tél? Szikrázó hó? Gesztenyesütő nénik, forró lepény, mézespálinka? Nap mint nap efféléket álmodom, ha kilépek a házból. Alkonyat felé teljes hosszában végigsüti a nap, akár a veleméri templomot. Utcám, ami elvisz s ami visszahoz. Haza. Nap, út.

Sári László

Kié ez a tér?

Egyszer egy tibeti király követet küldött Indiába, hogy hozza el udvarába a legkiválóbb indiai bölcset. A király – Buddha tanításának követője –, eltűnődve az emberi világ tízezer dolgán, maga is ismerte a kérdésekre a válaszokat, mégis minduntalan feltűnt előtte egy talány, mely régóta nyugtalanította. Mindenáron választ akart kapni rá.

– Mondd, Nyugat legkiválóbb bölcse – szólta a király, amikor a bölcse eléje állt –, mondd, miként lehet az, hogy az emberek szívéből az öröm múlik el leg hamarabb, s a szomorúság él benne legtovább. Öreg vagyok már, s hosszú életem során sohasem tudtam se házam, se országom népét boldoggá tenni. Bármennyire igyekeztem, bármiből s bármennyit adtam nekik, miután szépen megköszönték, komor arccal mentek tovább. Rájuk ült mindig a sötét szomorúság. Áruld el, India bölcse, mit hiányoltak, hol követtem el a hibát?

– Tudnod kell, országod jó ura, hogy nem követtél el semmilyen hibát – kezdte válaszát a lótuszban született bölcse, ő volt akkor India legokosabb embere. – Tudnod kell, hogy az embereknek egyfelől örömből, vagyonból sohasem elég, másfelől a jó mindig csak vendég a házunk táján. Tekintsd akár a völgyek, a kertek virágait, vagy házad, országod legszebb asszonyait, alighogy szirmot bont életük, beléjük költözik a tétováság, majd ahogy bomlik viráguk, a félelem, a nyugtalanság. Még táncol a szélben, illatozik a napfényben minden szál virág, ragyog minden asszony és leány, de ha megnézed őket éjjel, holdfényben, már rémület ül mindegyik arcán. Tudod-e, miért? – kérdezte Tibetország urát India bölcse, a lótuszban született nagy tanító.

– Nem tudom, folytasd! – felelt rá türelmetlenül a király.

– Azért van ez így az egész földkerekségen, mert minden szépre és jóra az elmúlás veti árnyát. A földi világ minden lényé már keletkezése pillanatában tudja, hogy pusztulás vár rá. De akkor még nem fél. Ám ahogy megszereti létezését, egyre inkább félti az életét. Látjuk a virág hervadó szíromarcát, látjuk örömeink hűtlenségét, s látjuk földi alakunk múlását. És akkor már éjszakánként megterem a lelkünkben a félelem, úrrá lesz rajtunk a jeges dermedés. Bármily nagy király vagy is, Tibetföld ura, ilyenkor te sem tudod megvigasztalni az élőket. Bármilyen erős legyen a szándékod, nagy legyen a jószágod.

De ne bánd, hogy keserves az emberek eszmélése, hogy fájdalmasan válnak el földi alakjuktól – folytatta a bölcse. – Úgy van megalkotva a világ, hogy minden létezőnek legvalódibb természete a változás. A változás pedig a múlás folyamatában mutatja meg magát.

Ezt mondja az indiai tanítás.

Tudasd a tibetiekkel, király, hogy létünk csillagpályája mindig sötétségbe tér. A Nap útja is megszakad az égboltozat közepén. Semmi sem végtelen, csupán a nemlét. Aki ezt tudja, nem veszíti el nyugalmát. Még akkor sem, ha létezése legszebb pillanataiban gondol rá. Ha örömei közé vegyül, s legtitkosabb vágyaira vet árnyat.

Kerted és völgyeid virágait, házad és országod népét is így lásd, király, s ne töprengj semmiféle hibán. Olyanok csak a lények, amilyenek lehetnek. Szépek és szomorúak. Egyszerre élük életük színét és visszáját. A ragyogást és az elborulást. Mert nincs más – szóló Tibet urához végül a lótuszban született indiai bölcs, majd meghajolt előtte, és távozott.

Szívében mély együttérzés támadt a király iránt.

Stanczik-Starecz Ervin

Naputazás

Szerencsére tanultam kozmogóniát, csillagászatot és kozmológiát. Vagy mindez szerencsétlenség? Ki tudja?

Egy peremvárosi metrón robogunk galaxisunk legszélén, a Tejúton.

Napunk, ez a közepes sárga csillag a naprendszerrel együtt 265 millió év alatt jut el az indulási állomástól a célállomásig, s közben láthatja az örök életű ember, bár még szárazföldi élet sem létezett a Földön, csillagvárosát, mely csupán egyetlen galaxis, mégis 100 milliárd nap izzik benne. Épp annyi, ahány neuron él az agyunkban.

Minden idegsejtünk egy Nap, s mindegyiknek más az útja.

Az Út végtelen, mégis elvégzi dolgát, aki rákerül, elviszi céljáig. Ha minden 2650. évben áll meg metrónk egy ismeretlen megállóban: egy ismeretlen költőnél, írónál, pszichológusnál, akkor 1 millió évenként találkozunk művész-tudós skribáló emberrel, plazmával, géles, glikolos teremtménnyel, aki magas tudatszervezettségre jutott, s örült szenvedélyként leírja, amit gondol, amit lát, amit hall, amit képzelsz, amit sugallnak neki. Vagy már sok millió kreatúra rájött az írás ostoba mivoltára? Netán odáig fejlesztette, hogy amit gondol, az manifesztálódik? Semmit nem tudunk, pedig Nap-motoros metrónkkal több ezer millió éve száguldunk.

Ki vezeti a szerelvényt, melyben magányosan, árván, töprengve, beszélgetve és okoskodva ücsörgünk? Vagy csak némán nézünk ki az ablakon, ahol narancs és lila gázfelhők terjengenek; fekete lyukak örvénylenek, üstökösök rajzolják tele hosszú csóvájukkal a feneketlen sötétséget ismeretlen jelekkel.

Az egyik fiatal férfi éppen költeményt írt a szeme előtt felkelő kettős Napról, az emberről, a végtelenről, az élet és a halál egymásba tűnéséről, amikor ősz aggastyán, a jegykezelő jelent meg az ajtóban.

– Jegyeket, bérleteket kérem – mondta.

Amíg a férfi a jegyét keresgélte, így szólt hozzá a kalauz:

– Te csupa olyan dologról írsz, amit soha nem fejthetsz meg a metrón.

Ekkor a férfit nagy fényesség vette körül, tűzgömb, melyből villámok törtek elő. A tűz belsejében szárnyas emberszerű alakok keringtek. Bár két szemük volt, teljesen körbeláttak. A vénséges jegyellenőr így szólt a férfinak: „Emberfia, add ide írásodat, s add meg ezt a tekercset, melyre róttad soraidat.” Az utas kinyitotta száját, s az agg ember megetette vele saját irományát.

– Emészd meg az egész tekercest, hogy járja át egész tested, lelked, s akkor látni fogsz Napról, emberről, végtelenről, életről és halálról.

A férfi megette, s a keserű papír mézízűvé vált. Meglátta a földi és égi igazságot. Hálásan meghajtotta fejét az ellenőr előtt. Hófehér lett a haja, a szakálla, görnyedt a háta, s aszott a teste.

– A nyelvedet most a szájpaplásodhoz ragasztom, s néma leszel. Nincs már szükséged szavakra. Nehézkesek és pontatlanok. Új megállóba érkezel nem-sokára. Ott nincs rájuk szükség. De a többit már nem én mondom meg. – Az agg hirtelen eltűnt.

Egy 7 év körüli fiúcska lépett be jegyellenőri uniformisban:

– Hagyják kérem a jegyeket és a bérleteket. Nincs már rájuk szükség. Amit kimondának, úgy is halljuk, ha szótlanak. A test a következő megállótól kezdve kívánság nélküli.

A léleknek csupán egyszerűség és szeretet kell...

Szabó Palócz Attila

Fénylő sorsokban

mindig a derű hoz új képzetet napjaink útjába,
s ilyenkor a torz kételyek, mint a fecskemadár, rajban szállnak el,
kergetőzve, akár az égi árnyak,
úgy vetülnek tompán elnyúlt homályba,
falakra karcolt vázlatos formákba,
mintha fekete krétával írnák fel a sors nagykönyvébe
vagy a történelem ítélőszékének jegyzőkönyvébe a szavakat,
hogy lomha szemünk csak lustán követi röptüknek vonatát;
a mi pályánk is ily cikázó, ily cirkalmas talán...
napra Nap
és
Napra nap...
mi egymásba vegyül
valahol a prés alatt, cefrés hordó rejtekében, zuhatag aljában
(az érkezési oldalon...) a mélyben,
megbúvó patakként, árkok csücskén, tárnák szegletében,
ott a földmaghoz immár oly közel,
páraként vagy folyékony halmazállapotban...
mondhatni: legbelül;
oly irgalmatlan közelyire...
kilélegezhetetlenül...

az apatermészet meg laterna magicát játszik velünk,
hogy megtévessze érzékeink...
csak hogy ügyetlen kézzel olykor kiejti markából a bűvös lámpását...
s ilyenkor a sors elborul,
mintha köszvény vagy övsömör gyötörné
mélátag
a visszáját tükrözi az útra a napnak...

mintha a derű keltette képzetek rajzolódna
így a tudatunk legbelső rejtett ösvényeire, égnének a retinákba,
az egybefonódó sorsok úgy fénylenek.
a rajzolat sebességét utolérni képtelen szapora szóban veszik el a lélek,
akárha egy fricska volna csak a létezés,
a nap az útnak ellent nem áll,
s mantraként motyogjuk titkos szegletekben a papnak a gyónást...
s bőven lesz majd mondanivalónk...

duzzasztógát épült a lelkemben,
számárlétrajárás közben szinte fel sem tűnt,
hogyan emelkednek a masszív falak a vérerekben,
viháros szél kopogtatta az ajtót,
ahogy lüktetett a zaj a fülben,
a trombiták vérző, idegtépő zajára...
trombitaszó vagy sziréna volt az,
annyira mérhetetlenül mindegy is ma már,
összességében a vész jelezve – s ez a lényeg,
így tartjuk ujjunk a kor...
ennek a kornak a pulzusán

kételyűző gyors derű,
mint valami bódító nedű
nyakalni kész kezekbe futván,
a sors lesz az, mi megosztja így velünk a jussát,
nyomatott, vérrel írt, kőbe vésett, elnagyoltan tohonya,
elmaszatolt vagy kapkodó, dőlt betűs,
szépen rajzolt, gyerekes, olykor meg szinte már macskakaparás-szerű
sorokat pásztázva olvassa ki belőlünk a jövőndőt,
a múlthoz társítja az eljövőt...
s lesz majd bizony, mi tagadhatatlan,
lesz benne olyan is, ami miatt ma már erkölcsi bizonyítványt sem kaphatunk,
lesz benne méla, s ott lészen az undor, mert felsejlik majd közben
a hit – presztízs – szeretet
holmi különös fénytörésben,
simítasz majd bajnokot, etetsz kutyát,
sorban állsz, messzeségbe vágysz,
miközben leveded a csuhát...
lesz némi irgalom is tekintettedben talán...

ahogy rám veted tüzes pillantásod,
 elemet cserélsz, vírusokat irtasz, fertőzést kezelsz,
 köhögést csillapítasz...
 röhögést csillapítasz...
 már csak egy beteged inhalál,
 de sejti ő is, hogy hamarosan a lavór felett éri el
 őt is a kínhalál...

és mit látsz ott az alagút végén...
 miféle friss képzet ez...
 fénypontok rajzolják ki lépteink nyomát,
 katonás sorokat mímelve a létezés peremén,
 az utat, amelyet a napban járunk,
 és amikor lépteink így kijelölt pontjai egybeolvadnak,
 sorsunk fénylik ott a túlvégen,
 holmi aranymetszés-féleképpen...

Száraz Miklós György

Várva várt

Úgy kezdődik, mint általában: felkel a nap. Aztán megy minden tovább a maga útján. A nap is, ő is, és megint eltelik egy nap. Öregebb lesz egy nappal. Ő is, az emberiség is, a nap is. De az a nap mégis más. Nem tudjuk, mitől, csak azt tudjuk, hogy más. Valamiben különbözik az előző napoktól és az utána következőktől. A végtelen számú korábbi és későbbi naptól. Ha úgy telik is el, mint a többi, akkor is más. Ha úgy kezdődik is, mint általában. Hogy felkel a nap, aztán minden megy tovább a maga útján. Az a nap mégis más. Nem

tudja, mitől, csak érzi, hogy nem ugyanolyan. Különbözik az összes korábbi és későbbi naptól. Nem lehet, hogy ne legyen más. Még ha úgy telik is el, mint általában. Felkel a nap. Süt. És megy minden a maga útján. Irtózatos, nem? Hogy nem kap biztatást. Kinyilatkoztatást. Legalább annyit: „Te leszel a Napút festője!” De nem, neki hinnie kell magában. Hogy minden nap más. Hogy amikor feltápáskodik, amikor vizel, amikor a vécéartály zubogását hallgatja, amikor a rozsdafoltos kád fölé hajolva mosakszik, kenyeret szel, beleejti az úrhajóra emlékeztető öreg piritóba, a széleit szokás szerint elégeti, odahelyezi a deszkára a villa és a halkonzerv *Makrelenfilets in pikanter Bio-Sauce* mellé, amikor a kanál, az ezüstoffekete alpakka belemerül a darabos teába, amikor a teáskanna sípol, és ő forró vizet tölt a kopott kék dobozból *Runglee Rungliot of Darjeeling* a bögrébe, rág és közben a szomszéd öregasszony bömbölő rádióját hallgatja a falon át „...a Viking Sigyn kapitánya utassal szelfizhetett...”, amikor felhúzza a nadrágját, nyakkendőöt köt, majd kilép az utcára, a kapu előtti járdára, melyen a falról lecsorgó kutyahúgy szerteágazó, kiszáradt folyójáról napok óta a Tigris és az Eufrátesz jut eszébe, amikor kilép oda, ahová tegnap is kilépett, akkor hinnie kell, hogy mégsem ugyanoda lép ki, pedig látszólag semmi sem változott, szemben az üveges cégtáblája a hátát görbítő fekete macskával, mellette a vízvezeték-szerelő rothadó kisteherautója, és mégsem ugyanott jár, ahol tegnap, semmi sem ugyanaz, sem a hügyos járda, sem az égen futó felhők, sem a levegőben úszó hársfaillat, sem a 63. számú ház második emeleti ablakában a pofáját a vékony rács hézagába szorító francia bulldog szigorú tekintete, amivel kitartóan követi őt egészen addig, míg el nem tűnik, ahogy mindennap, az Ostrom utcára vezető lépcső fordulójában, óvatosan rakkosgatva egymás után a lábát a meredek utca síkos aszfaltján, el a titokzatos és idegen kapuk előtt, az elfüggönyözött ablakok alatt, újra és újra bele a reggel ragacsos és rugalmas matériájába, a bizakodásnak és lemondásnak ebbe az állandóan változó, mégis örök reménytelenségébe.

Szénási Ferenc

2650

Nem kétlem, hogy számmágiánk – 2650 leütésben megidézni a Napút 20 évfolyamának 26 500 oldalát – kivételes bűverővel bír. Akár a komoly, tudós lexikonok egy-egy fantáziacikke, melyet a szerzők játékos hittel ötlenek ki, hogy képlékeny belső tere magába vonzzon minden esetleges hiányt. Vagy a múlt század nagy regényépitményei – Joyce, Calvino, Butor művei –, melyek számrendszerekkel keresik a teljességet a szilánkokra tört valóságban, s metaforaként használják a matematikát.

Alábbi versjátékkal én a számok teljesség-mágiája mellé most egy másik jelképes összességet is ajánlok. A Napút 20 évfolyamának puzzle-ként használt verssorából egybefüggő lírai szöveget állítok össze, hogy tréfás mágiával idézzem meg a lap versrovatát.

Tallér Edina

Nem tér vissza

(Regényrészlet)

Üres a ház. Együtt építettük régen. Az erdőben, a folyó mentén, mint a mesékben, élt egy ember, ő volt a barátom. Utoljára tizenhat éves koromban láttam, nagyon régen, novemberben, az egyik szombaton. Üzenetet írtam neki a hóba. Szia, itt voltam, gyere haza, nagyon várlak. Folyton üzeneteket hagytam neki, beleírtam a homokba, a hóba, ráfirkáltam a párás ablakra, éjjelente a mutatóujjammal a hátára rajzoltam, hogy szeretlek.

Most városban élek. Enyém a legmagasabb ház. Én vagyok itt legközelebb a Naphoz. Hajnalban ébredek. Minden reggel fél négykor, pontosan ugyanúgy, mint régen, semmi sem változott, annyi csak, hogy egyedül. Így alakult az életem. Nem kell ébresztő, magamtól kelek, beállítom az agyamat, és úgy az agyam ébreszt. Nem szállok ki azonnal az ágyból, először meditálok, ahogy anyámtól tanultam régen. Elképzelem, hogy ott vagyok, ahol a legjobban szeretnék lenni, mondjuk a falumban, vagy ott, ahol majd meggyógyulok, meggyógyul minden, egy erdőben, egy nagyon magas hegy csúcsán, a világ tetején, a Naphoz közel. Vagy épp megyek az úton, oda. Elképzelem, hogy bárhol vagyok, csak nem itt. Ha nincs elképzelésem arról, hol szeretnék lenni, egy üres imát mormolok. Anyám szerint, ha elég sokszor ismételsz egy imát, megtelik a kívánságoddal, így kell megtölteni étellel az üres könyörgéseket. A legnagyobb vágyam, hogy minden a helyére kerüljön.

Az igazi nevem Anna, de azt nem szeretem, túl normális, senkit sem érdekel, csak a falumban hívnak így. A városban inkább a másik nevem használom. Azért ezt, mert anyám mondta, hogy egy görög istennőt is így hívnak, akinek az a feladata, hogy kivezesse az eltévedt gyerekeket a sötétségből a fényre. Egy istennő jobb, mint egy Anna. Eileithüia a nevem. Sokkal többet ér. Ez különleges, szép és varázslatos, az emberek az ilyet szeretik, engem is szeretnek, nem tudják kimondani a nevem, nem tudják megjegyezni sem. Megfoghatatlan vagyok, kimondhatatlan vagyok, különleges vagyok. Sztár vagyok. Minden pénzt megérek. Ha én kellek nekik, felhívnak, és azt mondják: „a fura nevű nő kell nekem”. Én vagyok a fura nevű nő, a legkeresettebb jósnő az országban.

Enyém ez a ház is, ez a nagyon magas ház, a legmagasabb a városban, én építettem, minden oldaláról visszatükröződik a Nap, fémből és üvegből van, éjjel-nappal tündököl. Itt élek, itt dolgozom, itt kelek, itt fekszem. Reggel, ébredés után nem kelek ki azonnal az ágyból, hanem újra és újra ismétlem a kedvenc imám. Jön a Nap és megy a Nap, és visszatér. Jön a Hold és megy a Hold, és visszatér. Jön az ember és megy az ember, és térjen vissza.

Toót-Holló Tamás

Hegyek bölcsőjében a fény

A Csillagösvényt a Fény születésének ünnepén felkeresni annyi, mint folyton-folyvást abban hinni, hogy ha nem is az a Nap van az égen, s nem is az a Hold süt is régen – közöttünk legyen azért csak minden úgy, ahogy az örök fény delejezne szépen.

Ezzel a hittel járom meg a magam napútját minden december 21-én a Kerecsen sólyomszárnyakon suhanó érkezésekor.

Ahogy a te lelkeddel, úgy a Kis-Kevély és a Nagy-Kevély fölött is. Habár ugyan nem a Ziribárról nézve, de egyre csak a Ziribár alkotta bölcsőt figyelve. De a Pilis magasában Boldogasszonnyal együtt a nap útját járván csakis a hajnal hasadását remélve.

Hogy ami előbb csak remény, aztán bizonyosság legyen.

Hiszen amikor meglátod az első ragyogó karéját a fénynek a hegy fölött, még el se mered hinni, hogy ez már maga lenne a fény jelenése. Még azt is hiheted, hogy a látóhatár alól előszüremkedő fénynek ez még csak a visszfénye lenne valahol egy alacsonyan lebegő felhőn. De titkon már tudod. Aztán pár szemvillanás múlva a titok nem titok többé. A karéj teltebbé vastagodik, a fény aranyos csíkja a hegy tetején szépen íves, diadalmas és dallamos lángcsóvát von.

Lejjebb, a kápolnánál állók dudaszava röppen fel tisztelegve. Egyet sem szólva, de azt is lassan mondvá. Haragnak kondulása felel rá álmélgodva.

Annak a velünk együtt érzett örömeivel, hogy át lehetett törni a ködök rengetegén, a hajnalnak ködöt szítáló, nyálkás, hűvös, sáros rettenetén, a napkelte előtt órákkal még dermedten borzongó, álmos és kietlen város néptelenségén, s fölé is lehetett érni a ködöknek, hogy a csillagfényvel megszórt sötétség pirkadati fényei neked akkor már minden jót megígérjenek.

Hogy tudd, hogy igen. Hogy ez a ködös út is csak a tejes út mása lehet. Tejfehér ködökön át vakoskodván fúrva bele magad a vakvilágba. Hogy aztán Látó legyél a ködök fölött megnyíló mind a hét határra.

Volt, hogy ködök fölé magasodtunk. Volt, hogy tejfehér ködben maradtunk, s fény helyett szürke derengéssel vigasztalódtunk. Volt, hogy esőfelhők között találtuk meg azt az égi folyosót a Pilis fölött, ahol a fényre várva szépen meghúzódtunk.

De közben is átváltoznak a dolgok. A halk dudaszavak helyébe most hangszórókról lejátszott hazafias dalok szólamai tódultak. A kápolna alatti téren megjelenő kedves árusok forró teát és forralt bort kínáltak. Mindezért semmi fizetséget el nem fogadtak, s pénz helyett csak a jó szó, csak a meleg ölelés volt, amit szóba hoztak.

Így aztán nem tudni, hogy miért van úgy, hogy szélfúttá szavaktól űzve-hajtvá olykor elhagyjuk Keletet, de nem hagyjuk el Nyugatot. Aztán olykor elhagyjuk Nyugatot, de nem hagyjuk el Keletet. Aztán olykor elhagyjuk Keletet is, s hozzá még Nyugatot is. Aztán olykor nem hagyjuk el sem Keletet, sem Nyugatot.

El nem dönthetvén, hogy a Fény születésének odaadó figyelmet szentelve mi is lehetne még számunkra az, ami szent és profán. S mi is az, ami keresztény és pogány.

Így aztán bármerre tartunk is a selyemúton oldalazva s a prémúton kapaszkodva, a sárkánylovam haja vihar, a hasa meg hajnalpirkadás. Köpönyegem rojtja szélroham, a gallérja meg jégzajlás. Szemem villanása rianás, érzékeim felajzása meg olvadás.

Triceps

Út Indiába

Szabadka–Šīrāz, 1974

„...de a nap is süt, untig.”

A város központjában gyűltünk össze szombat esténként, és a parkot kerítő, díszes vaskorláton ücsörögtünk késő éjszakáig. Gimista barátaimmal én is ott dekkoltam, az egzisztencialista filozófiáról beszélgettünk, és a Tóth Lili fantasztikus didkójáról álmodoztunk. A placcon váltottuk a világot, innét indultunk a házibulikba és terveztünk távoli utazásokat. Az áldott hippikorszak beszűrődésének ideje volt ez Jugóba, amikor a gástarbeiter szülők által hozott bakeliton progresszív rockot hallgattunk, nem volt AIDS meg terrorizmus, és szinte, szinte minden lehetségesnek látszott.

Negyedik után, mikor az osztály eldönti, hogy Görögországban lesz a búcsúkirándulás, én váratlanul megmakacsolom magam, és nekivágok egyedül, autóstoppal Indiába. Anyám kétségbeesik, nem enged el, ezért azt hazudom, csak Bulgáriába megyek, a tengerpartra. Niš után Hungarokamion-sofőrök vesznek fel, és befizetnek, tudtomon kívül, Edirnében egy kuplerájba. Nem veszem észre a viccet, és eltöltöm életem első és utolsó éjszakáját egy vérmes türkisz szajha combjai között. Isztambulban a Londra kempingben szállok meg, nincs sátram, a szabad ég alatt alszom, hálózsákban. A táborban gyülekeznek az Indiába, Nepálba tartó csoportok, esténként megy a gitározás, szívás, lamúr. Megismerkedem egy fiatal angol házaspárral, akik hatéves lányukkal, Tashával érkeznek, egy lepattant VW mikrobuszban. Hozzánk csapódik még egy amerikai srác, két francia bige, összedobjuk a pénzünket, nekem 50 márkám van, és elindulunk a vakvilágba.

Az utolsó napon találkozunk két hollanddal, akik Indonéziából jöttek ideig, gyalog. Rettentően soványak, csöndesek. Tanácsokat adnak nekünk, meg egy kiló kendert. Az idősebb szétosztja közöttünk a holmiját, vissza akar menni, valami szerzeteskolostorba. Én öltözet fehér selyem indiai ruhát, hímzett török mellényt és egy poharat kapok tőle. Boldogok vagyunk, tudatlanok. Iránban elkap bennünket egy hosszú esőzés, az autó becsúszik a földút melletti árokba. Nem bírjuk kiemelni, kilenc napig nem jön arra senki. Elfogy minden élelmünk, még az otthoni, megavasodott szalonna is, forraljuk a vizet, csak teát iszunk és szívunk. Hideg van, összebújva alszunk, nem lehet kimozdulni, a ruhánkat, takarónkat átítatja a fű keserű illata. Végül egy távolsági busz áll meg, a helybeliek elszörnyedve tódulnak körénk. A szomszéd faluból küldenek traktort, az húz ki bennünket a sárból.

Magasan a hegyek között tönkremegy a fék, csak kézzel tudunk lassítani. Tom vezet, én fékezek. Félünk, a környéken nem lehet venni semmit, az emberek ellenségesek. Az indulás után húsz nappal valamennyien hastífuszt kapunk. A nyomorúságos falvakban nincs orvos, csak autószerelő és kocsmáros. Véreset hányunk és székelünk, mindenki nagyon lázas és gyenge. Nyers kendert rágunk, ami enyhíti a betegséget, azonnal kiüt. Tania zokog a kislánya miatt. Visszaforrulunk, Teheránban kapunk gyógyszert. Pár napot maradok még Isztambulban, aztán stoppolok Belgrád felé. Késő nyári hajnalban érek haza, nem ébresztem fel anyát. Olyan piszkos és fáradt vagyok, hogy az előszobában alszom, a padlón.

Ürmös Attila

Jeges-tenger dédapa

Északnak indultunk. Nordkapp volt a cél, Európa legészakibb szárazföldi pontja, felkapott turistahely, eldorádó a Jeges-tenger partján.

Kåfjord városka kikötőjéhez közeledve eltűntek a fák, a komphajón hosszú lapp kávéval melegedtünk, én is kaptam pár kortyot. A Magerøya sziget északi végében aztán eltűnt a *Nap* és az *út*, jött a meglepetés, hogy Nordkapp nem falu vagy város, nincsenek házak, csak egy betonbunkerre emlékeztető hotel, lakossága pedig a személyzet, amely az étteremben, a postaboltban és a szállodában dolgozik. A legtöbb utazó a kopár földre verte fel a sátrát. Tábortűzhöz gallyat gyűjteni reménytelen. A zord időt csak a szürkésfehér zuzmók közt kígyózó gyökerek élik túl. Formájukat mintha Giger festette volna. Zegzugos rendszerük több helyen kapaszkodik a köves talajba, mélyre nem fúródnak, mert a nyári nap csak a felszínt melegíti, alatta a föld fagyos. Szánalmasan nézett ki a gyökérkupac, amikor meggyújtottuk. Gyorsan elégett, közben a sátorlapokat gyúrte, cibálta a szél. Anya bekapcsolta a magnót, fél óra üvöltő szél. Reggelre minden poros lett. Köhögve pakoltunk, menekültünk, a Citroën motorja harákkolt, szállingózni kezdett a hó.

Visszafelé Adri nagynéninél megálltunk Stockholmban, felvettük Annikát, aki velünk utazott Egerbe, a nagyszüleihez. Unokatestvérem, öt évvel idősebb nálam, már komoly barátja van, úgy hívják, Kalle, rendőr a srác. Kalle és Anka! Ezzel viccelődtek Stockholmban, mert Kalle Anka svédül Donald kacsát jelent. Ahogy ült mellettem az autóban, éreztem a lelket bizsergető, izgalmas „idősebb lány”-kisugárzást. Óceán ez egy tízéves fiúnak, úszni, merülni, elveszni lehet benne, aztán levegő után kapkodni, és azt hazudni, hogy az Abba a kedvenc zenekarod, a nyálas popslágereivel, mert azt gondolod, ha elárulod a féltve őrzött titkaidat, sebezhetővé válsz. Szerencsére a nekem másolt Abba-kazetta végére Annika pár Beatles-számot is besűritett. Kiderült, neki is kedvencei, bár ezek nem azok a slágeres gombafejű dalok voltak, amiket ismertem. Indiai szitár meg valamilyen köcsögdob szólt, mégis hallgattam.

Ha valamiért irigyeltem a barátaimat, Szatyit, Nagy Józsit, Maráczit Lacit, akkor azért, mert nekik megadatott egy lánytestvér. Milyen csodálatos és izgalmas lehet ezeknek a tündéréknek, szép boszorkányoknak testközelből kilesni a titkait.

Nekem is volt nővérem, mégsem találkozhattunk. Tíz napig élt, szívbetegen született. Anya sohasem mesélte, milyen volt kézbe venni, megölelni, úgy, hogy tudja, meg fog halni. Persze mindnyájan halálra vagyunk ítélve, csak a többségünknek van ideje összekaparni némi tudást, emléket, ezt-azt, amit magunkkal viszünk. De mit visz erről a világról az, aki csak tíz napot élt?

Ilyenkor úgy érzem, a családjunk meg van verve betegségekkel: gyermekhalál meg szerencsejáték-szenvedély... azt mondják, a kártyázós dédapám még évekkal a válás után is üldözte Amima dédanyát, és később a lányát is. Követte az utcán, pénzt kért tőle, alkoholtól bűzlő lehelettel könyörgött, és amikor a nagyanyám elfutott, Kálmán utánakiáltott: Légy átkozott! Te is, meg az anyád is!

Vörös István

A Nap és az Út könyve

2650 szóköz nélküli leütésben

1

A tao, amit szavakkal ki lehet fejezni,
az út.
Az út, amit szavakkal ki lehet fejezni,
a tao.

A kettő között nyugszik le
a világ,
a kettő között kel fel
a nap.

2

Amikor az ég alatt járható lesz
az első út,
járhatatlan lesz a világ
összes többi része.

Benövi a bozót,
csipke, akác.

Amint megjelennek
a vadul benőtt területek,
napfény kezdi perzselni
a puszta köveit.

Amikor az ég alá
először besüt a nap,
először vetődik árnyék is a földre.

3

Ne becsüld meg a kiválóakat,
és így nem tűnik mellőzöttnek senki.
Óbelőlük úgy se túl sok akad.

Ritkán adódik fontos pillanat,
s azt a legkönnyebb elfeledni.
Ne becsüld meg a kiválóakat,

járd csak napfény alatt utad,
tudjad, mikor merre kell menni.
Óbelőlük úgy se túl sok akad:

emberforma, bejárható utak!
A gyanú fénye szavadat belengi.
Ne becsüld meg a kiválóakat,

a nap alatt rabolni is szabad,
a szegénység gyümölcseit leszedni,
óbelőlük úgy se túl sok akad,

kikben több a nap, mint a pillanat,
a percmemberkék titka ennyi!
Ne becsüld meg a kiválóakat,
óbelőlük úgy se túl sok akad.

4

Üres az út,
de nem azért, mert nem járnak rajta.
Teli a nap,
de nem azért, mert időből van.

Nap az út,
de nem azért, mert járnak rajta.
Teli az üres,
de azért, mert időből van.

5

A nap és az út nem emberséges.
A nemlétezőkkel úgy bánnak,
mintha léteznének.

Az ég és a föld emberséges.
 Az ég, a galacsinba gyúrt aranypapír
 (a nap) széthajtogatva, kisimítva.
 A föld, a galacsinba gyúrt ezüstpapír
 (az út) széthajtogatva, kisimítva.
 Az emberséges, a galacsinba gyúrt bronzpapír
 (a nem emberséges) széthajtogatva, kisimítva.

Az ég és a nap:
 esik, éjszaka van.
 A föld és az út:
 egy szeméttel teli konténer,
 amiben elmúlt dicsőségem
 bizonyítékai áznak.
 A múlt felől:
 papír.
 A jelen felől:
 rongy.
 A jövő felől:
 nem látható.

Egy odébb tolt órával előbb hajnalodik.

A nap véresen kizuhan a fölé
 magasodó nap kútjába.

6

A kút szelleme sosem hal meg. –
 léleknek ez nevezhető?
 Hogyan kell lenni bölcs embernek?

A nap elmegy, az út elkerget,
 maradni és menni is kell erő.
 A kút szelleme sosem hal meg,

mint víz, mit vödörrel kimernek,
 csak eltűnik szemünk elől.
 Hogyan kell lenni bölcs embernek? –

erre mért nem találsz ki tervet?
 Kővel álmodsz, útkövező?
 A kút szelleme sosem hal meg.

És ezzel bizony sokan nyernek.
 A szellemtelenség hideg eső.
 Hogyan kell lenni bölcs embernek,

mik jellemzik, miféle elvek?
 Vagy más a titok, s ez a bökkenő?
 A kút szelleme sosem hal meg:
 hogyan kell lenni bölcs embernek?

7

A nap örök, az út maradandó.
 A nap és az út azáltal lehet örök s maradandó,
 hogy egyikük sem önmagának él.

Mindegyik lemond önmagáról,
 lemond a lemondásról,
 lemond a maradandóságról,
 ezért születik a pillanat előtt,
 múlik el az öröklét után,
 de nem marad meg a mostban.

8

Lakozásra legjobb a föld,
 de a hold még jobb volna.
 Magad érte össze ne törd!

A bölcs a szerénységben tündökölt.
 Egy árnyék vetődött a Holdra.
 Lakozásra legjobb

a nap fénye ide hosszan ömölt,
 csak a Hold volt néha útba.
 Magad érte össze

A nap nem azért tündökölt,
 hogy visszahulljon már a múltba.
 Lakozásra leg

az ég fehér, az ég ma zöld,
 galambhideg és ablakforma.
 Magad érte

Hogy mért törted be, ne közöld,
 de tartsd függönyt összehúzva!
 Lakoz
 Magad

Wehner Tibor

alsórendű út

a tájékoztatási kötelezettség (állítólagos) legmagasabb fokozata ellenére a mind áttekinthetlenebbnek tűnő úthálózatot igyekezett kiismerni, de egyre inkább úgy érezte, hogy az eltévedés egyszeri élménye állapotá lényegült. megpróbált a nap járása alapján tájékozódni, de a hatalmas forgalom miatt generált légszennyezés áthatolhatatlan szürke kupolát borított mindenre, a nappalok és az éjszakák váltakozása sem volt észlelhető. amikor már hosszú, nyúlósan felfoghatatlan órák óta valamelyik ismeretlen város felé autózott az egyik, kereszteződésekkel szabdaltsó alsórendű úton – ez az alsórendű minősítés egyébként igencsak kedvére való volt –, észrevette, hogy a közelítéssel párhuzamosan, illetve pontosabban a megközelítéssel arányosan a várostól való távolsága egyre nő. közeledése a gondolati vonzások és a valószínűsíthető, rejtélyes költői sugárzások hatására távolodássá transzponálódott. pánikszerűen mintha át is érezte volna, hogy realitássá vált a lappangó, minden mögöttes térben megbúvó irracionális. ekkor gyors elhatározással – és a közlekedési szabályok tudatos áthágásával (a kötelező haladási irány feladása és a záróvonal átlépése, a szembejövő forgalom akadályozása sat) – megfordult, és elindult az ellenkező irányba, ha lehet ilyen mondani, a kiindulási pont felé, mert arról fogalma sem volt, hogy ez az út honnan indult, és már arra sem emlékezett, mikor és hogyan keveredett ebbe a hálózatba. (mérhetetlenül ostobának minősítette azt az elképzelést, hogy a végtelenben elenyésző utaknak pontosan meghatározható a kiindulási pontja. az ebbéli hatásági kijelöléseket diktatórikusnak ítélte.) mély depressziós hullám öntötte el, amikor azt kényszerült észlelni, hogy az egyre messzebb maga mögött hagyott, megközelített várostól mért távolság egyre rohamosabban nő. jóllehet erre tulajdonképpen titokban számított is, de azért valószínűleg önmagának sem merete bevallani, hogy a dolgok ilyen magas fokú ellentmondásosságát normális esetben – és erről külön fejezetet lehetne nyitni – nem viselhette volna el a teljes összeomlás fenyegetettsége nélkül. a helyzet valóságosságát igazolta, hogy a tankból elfogyott a benzin, ezért a kátyúk között evickélve elgurult az egyik koszos parkolóig, kikapcsolta a fényszórókat, behúzta a kéziféket, és a hátsó ülés melletti ablakra kiragasztott egy papírt: ELADÓ. kicsit fellélegzett. a cetlin közölt adatok természetesen hamisak voltak: a motorizációban teljesen járatlanok is már messziről láthatták, hogy a meghirdetett kocsi nem az a típus, amelyben a hirdetés kifüggesztett, hogy az évjátról, és a futott kilométerek számáról ne is beszéljünk (alaposan feladta viszont a leckét a rendőri hatóságoknak, akiknek egyébiránt készen állt a magyarázattal: nem ez az a kocsi, ami eladó). az irányár teljes fedésben volt a kocsi állapotával, de az „(úthasználati garanciákkal)“-megjelölés némiképp fellengzősnek volt minősíthető. kissé elbizonytalanodva gyalog indult tovább, mielőtt az első érdeklődők megérkeztek volna. úgy tervezte, hogy most már másfelé megy.

Zalán Tibor

A Napról és az Útról

Egy napon eltévedtem az úton. Ez is lehet nyitómondata egy felkérésre írott szövegnek, melynek tartalmaznia kell a *Nap* és az *Út* szavakat. Így, rögtön az írás elején kielégítve a szerkesztői elvárást, már jöhet akármi is. Jöhetnek a tűnődések a Napról és az Útról. Hogy pontosan melyik is volt eltévelyedésem Napja, mert az első mondat nemcsak a megrendelésnek felel meg, de igaznak is az életemre vonatkoztatva, azt innen, az eltévedettség tartományából, az elveszettség állapotából, aligha lehet pontosan meglátni. Talán a születésem Napja lehetett az a kitüntetett pont az életemben, pontosabban, a még nem életem és a már életem találkozási pontjában, amikor eltévedtem. Nem is pontos a megfogalmazás, hiszen fogamzásom pillanatától élek, de a világrahozatalommal a vegetatív létezésből a tudatos létezésbe billentem át, ami másfajta létforma elérésének pillanatát feltételezi. Jó azoknak, akik, mint a derék olasz, az emberélet Útjának felén tévednek el. Attól tartok, én már emberéletem Útjának legeslegelején eltévedtem, és azóta sem lelem az igaz Utat. Lehet-e így, ilyenformán véletlennek tekinteni, hogy ezt az első pillanatot nem akartam meglépni? Egészen pontosan, halva születésemmel jeleztem, hogy az én Utam nem az az Út, amit az embereknek járniuk kell. Hogy mi másik, miféle lehetséges, arról persze azóta sincs fogalmam. Halva születésemről már unalomig sokat írtam, misztifikáltam és legendásítottam az eseményt, teljesen úgy viselkedve, mint aki akaratlagosan tette meg ezt a semmiképpen sem elhanyagolható súlyú lépést, bár járni még aligha tudtam újszülöttként, pontosabban, újnemzülöttként. Az Út pedig a járás tartalma, amennyiben a járást formának tekintjük. S mert az Utaknak, az élők Útjainak, a boldogság felé kell vezetniük, különben mi más célból vagyunk ezen a világon, hatvan-egynehány évesen elmondhatom, hogy sohasem találtam az Utamat, igaz, nem is nagyon kerestem, s noha sokszor éreztem magamat boldognak, és érzem is még mind a mai napig, a boldogsághoz mint az emberi lét értelméhez, a ponthoz, ahonnan az emberi lét értelmezhető, soha nem jutottam el. A Napot meg nem szeretem, amikor így, nagybetűvel, mert akkor égitest, amely élet, és én, mint említettem volt főtebb, nem feltétlenül állok két lábbal ebben a trutyiban. Nem bírom a Napot, semmilyen formájában. Nem bírja a szemem, nem bírja a bőröm, nem bírja a komfortérzetem – mert utóbbi legalább, mint életigény, még megmaradt bennem. Ezzel szemben szeretem a sötétet, az éjszakai teraszt, amikor parázsló magányos cigarettáim fényénél a halottaimmal beszélgetek, akik letértek az Útról, és elhagyták örökre a Napot. Akik feltehetően szerették az Utat, ha az élet metaforájának tekinthetjük, és a Napot, ha az Élet metaforájának tekintjük. Éjszaka minden megnő. A sötétben utak és ösvények vezetnek valami üreges semmi felé. Ahol azonban bizonyosság van. A naptalanság és az úttalanság bizonyossága. Ahol nincs eltévedés, mert nincs hová. És nincs eltévedés, mert az eltévedés sem látható fény nélkül. Ilyenkor hazakerkezem. Oda, ahonnan elindultam. Oda, ahonnan nem indultam el. Ott van...